

1491-ше засідання, 6 березня 2024 р.

4 Права людини

4.3 Комісія з питань гендерної рівності (ГЕС)

а. Стратегія гендерної рівності РЄ (на 2024–2029 рр.)

I.	Вступ — Рада Європи та ґендерна рівність	3
II.	Прокладання шляху до нової стратегії ґендерної рівності	6
	Правові документи Ради Європи	6
	Стратегії ґендерної рівності Ради Європи на 2014–2017 та 2018–2023 рр.	6
	Нова стратегія ґендерної рівності Ради Європи на 2024–2029 рр.: виклики, що виникають	7
	Рада Європи в глобальному контексті: Порядок денний сталого розвитку ООН до 2030 року	9
III.	Нова Стратегія ґендерної рівності на 2024–2029 роки: її місія та стратегічні й операційні цілі	10
	Стратегічна ціль 1 — Запобігання та боротьба з ґендерними стереотипами та сексизмом	11
	Стратегічна ціль 2 — Запобігання та боротьба з насильством щодо жінок і дівчат і домашнім насильством	13
	Стратегічна ціль 3 — Забезпечення рівного доступу до правосуддя для жінок і дівчат	18
	Стратегічна ціль 4 — Досягнення збалансованої участі жінок і чоловіків у політичному, громадському, соціальному та економічному житті	19
	Стратегічна ціль 5 — Забезпечення розширення прав і можливостей жінок та ґендерної рівності у зв'язку з глобальними та геополітичними викликами	23
	Стратегічна ціль 6 — Реалізація стратегії досягнення ґендерної рівності і включення міжсекторального підходу в усі політики та заходи	24
IV.	Інституційне середовище, ресурси та методи роботи	27
V.	Партнерства	27
VI.	Комунікація	28
	Додаток — Список скорочень	29

I. Вступ — Рада Європи та ґендерна рівність

«Ми нагадуємо, що ґендерна рівність і повна, рівноправна й ефективна участь жінок у суспільних і приватних процесах прийняття рішень важливі для верховенства права, демократії та сталого розвитку. Ми підкреслюємо новаторську роль Ради Європи, зокрема через Стамбульську конвенцію, у боротьбі з насильством щодо жінок і домашнім насильством».

Рейк'явіцька декларація¹

1. Ґендерна рівність — передумова для функціонування демократії, в якій усі жінки та чоловіки, усі дівчата і хлопці, у всьому їхньому різноманітті, користуються правами людини відповідно до закону і на практиці. Ґендерна рівність передбачає рівні права для усіх, а також однакове представництво, видимість, розширення прав і можливостей, відповідальність та участь у всіх сферах суспільного та приватного життя. Так само вона передбачає рівний доступ жінок і чоловіків до ресурсів і розподіл цих ресурсів між жінками і чоловіками. Досягнення ґендерної рівності є ключовим для реалізації місії Ради Європи: захисту прав людини, підтримання демократії та збереження верховенства права.

2. Хоча в багатьох сферах було досягнуто прогресу, і правовий статус жінок у Європі, безсумнівно, покращився за останні десятиліття, ефективна ґендерна рівність все ще далека від реальності. Як заявив Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй (ООН) на відкритті 67-ї Комісії зі становища жінок (CSW/KCЖ): «Ґендерна рівність віддаляється. ООН Жінки стверджує, що з нинішнім темпом нам чекати ще 300 років».² Ґендерні розриви та структурні бар'єри на шляху до ґендерної рівності справді зберігаються в багатьох сферах, часто обмежуючи жінок і чоловіків їхніми традиційними ґендерними ролями й обмежуючи їхні можливості повною мірою користуватися правами людини або реалізувати власний потенціал і здібності. Регулярний моніторинг і дослідження показують, що прогрес щодо участі жінок у політиці та бізнесі, доступу до правосуддя та усунення ґендерних стереотипів і сексизму дуже повільний. Насильство над жінками та дівчатами залишається одним із найвиразніших проявів нерівних владних відносин між жінками та чоловіками. Це становить порушення прав людини жінок і дівчат, яке як спричинене ґендерною нерівністю так є її наслідком.

3. Набуті права не можна сприймати як належне. Це підтверджується відступом від політики ґендерної рівності та зростанням антиґендерних рухів, які послаблюють ті напрацювання, яких було досягнуто, і прагнуть обмежити — серед іншого — доступ жінок до медичних послуг, включаючи сексуальне та репродуктивне здоров'я і права, а також захист лесбійок, геїв, бісексуалів, трансґендерів та інтерсексуалів (ЛГБТІ) та жінок, які вживають наркотики. Антиґендерні та ґендерно критичні наративи часто використовуються як інструмент для просування ширшого порядку денного протидії ґендерній рівності та правам жінок. Вони підривають розуміння ґендеру як соціальної конструкції. Ці наративи виправдовують дискримінаційні практики та політики щодо осіб, які кидають виклик традиційним ґендерним ролям і нормам. Боротьба за ґендерну рівність має кинути виклик цій антиґендерній тенденції як такій, але цього можна досягти лише за допомогою інтерсекційного підходу та правильного позиціонування явища в ширшому контексті негативної реакції на права людини, включаючи права жінок, права ЛГБТІ та права осіб зі спільнот, які підлягають маргіналізації. Рухи проти прав людини прагнуть згорнути прогрес у сфері прав людини та зберегти статус-кво дискримінації та нерівності. Вони використовують різні тактики для підриву прав, зокрема поширення неправдивої інформації та дезінформації, сприяння риторики ненависті та підштовхування до регресивних політик. Цей відкат відображається в посиленні сексистської мови ненависті в Європі, особливо в інтернеті. Дискримінація та сексистська мова ненависті створюють підживлюючий ґрунт для насильства щодо жінок і дівчат, яке є одним із найсерйозніших порушень прав людини, від якого страждають жінки та дівчата. Жінки також стикаються з більшими обмеженнями та переслідуваннями з метою змусити жінок-правозахисниць і осіб, які захищають права жінок, замовкнути. Відповідь національних органів влади, включаючи поліцію, прокурорів і суддів, а також медичний персонал, часто неадекватна у випадках насильства щодо жінок і дівчат. Ця відповідь повинна бути посилена.

¹ Рейк'явіцька декларація — Об'єднані навколо наших цінностей.

² Зауваження Генерального секретаря ООН до Комісії зі становища жінок, 6 березня 2023 р.

Блок 1 — Європа ґендерної рівності для всіх

Рівність, включаючи ґендерну рівність, різноманітність і повага - фундаментальні аспекти демократії та здійснення прав людини. Однак нерівність і дискримінація зберігаються в європейському суспільстві і поза його межами. Рада Європи дотримується цілісного підходу до підтримки рівності та боротьби з дискримінацією.

У цій Стратегії ґендерної рівності певні терміни та вирази використовуються наведеним нижче чином.

Дискримінація може ґрунтуватися на різних ознаках, таких як стать, ґендер, «раса»³, колір шкіри, мова, релігія, політичні чи інші переконання, національне чи соціальне походження, приналежність до національної меншини, майновий стан, народження, сексуальна орієнтація, ґендерна ідентичність і самовираження, статеві характеристики, вік, стан здоров'я, інвалідність, сімейний стан, статус мігранта чи біженця чи інший статус.

Міжсекторальний підхід може дозволити зрозуміти складніші форми дискримінації, виключення та насильства, яким можуть піддаватися люди. Різні ознаки, на яких ґрунтується така дискримінація, можуть перетинатися, що призводить до унікального життєвого досвіду та вразливості. У контексті політики ґендерної рівності міжсекторальний підхід можна використовувати для розуміння, урахування та розгляду взаємозв'язків між ґендером і статтю та іншими особистими характеристиками / статусами, перерахованими вище, і пов'язаними з цим складними формами дискримінації. Будь-яка людина може бути вразливою до цих форм дискримінації, але певні групи жінок і дівчат особливо схильні до них і, таким чином, отримують переваги від міжсекторального підходу до політики ґендерної рівності.

Вираз «усі жінки та чоловіки, дівчата і хлопці» включає людей у всій різноманітності, з їхніми різними характеристиками / статусами, як зазначено вище. Це підтверджує прагнення нікого не залишити осторонь і досягти ґендерно рівної Європи для всіх.

4. На цьому загальному фоні забезпечення ґендерної рівності слід розуміти як ключовий компонент більшої боротьби за захист прав людини та забезпечення соціальної справедливості. Важливо визнати взаємозалежність цих питань і співпрацювати, щоб побудувати більш рівноправне, інклюзивне та стале суспільство. Ця стратегія буде спрямована на те, щоб підтримати держави-члени у розумінні впливу цих антиправових тенденцій у Європі, зокрема на жінок і дівчат, а також щоб обмежити цей вплив та активізувати дії для суттєвого усунення його причин. Існує потреба інвестувати в протидію дезінформації та антиґендерним наративам, поєднуючи докази, отримані з даних та досліджень, фактичні пояснювальні повідомлення та позитивні приклади, щоб представити послідовний і яскравий опис того, як впровадження стандартів Ради Європи щодо ґендерної рівності та прав жінок і як Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок та домашньому насильству й боротьбу з цими явищами (СЕТС № 210, Стамбульська конвенція) покращує життя всіх жінок, чоловіків, дівчат і хлопців. Один із підходів може полягати в тому, щоб сформулювати питання захисту прав людини таким чином, щоб це було пов'язано з людьми з різним походженням або досвідом. Наприклад, підкреслення важливості створення безпечного і справедливого суспільства може стати потужним способом залучити людей, включаючи чоловіків і хлопців, до боротьби з ґендерною нерівністю та насильством.

5. Оскільки досягнення ґендерної рівності — це мета, яка стосується всіх жінок і чоловіків, хлопців і дівчат, участь чоловіків і хлопців має вирішальне значення для її реалізації. Це означає визнання чоловіків і хлопців агентами та бенефіціарами змін, а також стратегічними партнерами та союзниками в досягненні ґендерної рівності та розширенні прав і можливостей усіх жінок і дівчат, зокрема в боротьбі з ґендерними стереотипами, негативними та дискримінаційними соціальними нормами, ставленнями та поведінкою, які лежать в основі насильства і дискримінації щодо жінок і дівчат, увічнюють та зміцнюють їх. Ґендерна рівність приносить користь суспільству в цілому. Чоловіки та хлопці також можуть бути суб'єктами ґендерної нерівності.

³ Оскільки всі люди належать до одного виду, Комітет міністрів, як і Європейська комісія проти расизму та нетерпимості (ЄКРН), відкидає теорії, що ґрунтуються на існуванні різних «рас». Однак, у цьому документі термін «раса» використовується для того, щоб переконатися, що ті люди, які зазвичай і помилково сприймаються як належні до «іншої раси», не будуть позбавлені захисту, передбаченого законодавством, і їх не оминє впровадження політики щодо сприяння ґендерній рівності.

6. У контексті дедалі більших економічних труднощів після пандемії Covid-19, загарбницької війни Росії проти України⁴, потрійної планетарної кризи забруднення, зміни клімату та втрати біорізноманіття, певних негативних наслідків технологічного та цифрового розвитку, політики та заходів жорсткої економії, політичної невизначеності та зростання нерівності на всіх рівнях суспільства, вкрай важливо звернути увагу на людські, соціальні та економічні⁵ аспекти ґендерної нерівності. Крім того, напади на права жінок, зокрема жінок з маргіналізованих спільнот, таких як роми та кочівники⁶, та ґендерну рівність, зокрема, напади на сексуальне і репродуктивне здоров'я та права жінок, а також зменшення ресурсів для механізмів і політики ґендерної рівності, невиконання узгоджених стандартів і негативні нарративи про міграцію загострили деякі проблеми, які зберігаються на шляху суспільства до ґендерної рівності та повного і рівного здійснення всіх прав людини всіма жінками та дівчатами. Загарбницька війна Росії проти України також переконливо демонструє, що сексуальне насильство пов'язане з конфліктом, як-от зґвалтування, все ще використовується як тактика війни, яка потребує рішучого втручання, покарання винних, а також захисту постраждалих і тих, кому вдалося вижити. Необхідно також приділяти належну увагу забезпеченню або покращенню економічної незалежності жінок, зокрема шляхом усунення ґендерного розриву в оплаті праці та прагненню до рівності між жінками та чоловіками щодо неоплачуваної праці по догляду та домашньої роботи.

7. Новаторська робота Ради Європи в галузі прав людини та ґендерної рівності призвела до створення міцної правової та політичної бази як на європейському, так і на національних рівнях. Ґендерна рівність є одним із пріоритетів Організації, яка залишається цілковито відданою вирішенню як поточних, так і нових викликів, а також усуненню бар'єрів на шляху досягнення реальної та повної ґендерної рівності.

8. Для реалізації стратегії Рада Європи застосує комплексний підхід, включаючи міжурядову роботу та проекти співпраці, спираючись на результати відповідної моніторингової роботи.

Роблячи це, Рада Європи прийме подвійний підхід, який включає:

- конкретні політики та заходи, включно з позитивними діями, коли це доречно, у сферах, критично важливих для просування жінок з метою досягнення *фактичної* ґендерної рівності; і
- сприяння, моніторинг, координація та оцінка процесу реалізації стратегії досягнення ґендерної рівності в усіх політиках і програмах, де інтеграція ґендерної проблематики стосується (ре)організації, вдосконалення, розвитку й оцінки політичних процесів таким чином, щоб перспектива ґендерної рівності була включена в усі політики на всіх рівнях і на всіх етапах суб'єктами, які зазвичай беруть участь у розробці політики. Що стосується хлопців і дівчат, підхід заснований на правах дитини буде включено разом із ґендерною перспективою.

9. Стратегія ґендерної рівності на 2024–2029 рр. забезпечує рамки для роботи Ради Європи щодо ґендерної рівності та прав жінок, а також визначає стратегічну політику й оперативні цілі та ключові дії на період з 2024 по 2029 рр.

⁴ www.oecd.org/coronavirus/en/themes/global-economy.

⁵ На додаток до Стратегії ґендерної рівності Європейського Союзу на 2020–2025 рр., яка прагне до економіки на основі ґендерної рівності: «Жінки та чоловіки в усій своїй різноманітності повинні мати рівні можливості для процвітання та бути економічно незалежними, отримувати однакову винагороду за свою рівноцінну працю, мати рівний доступ до фінансування та отримувати справедливі пенсії. Жінки та чоловіки повинні порівну розподіляти відповідальність за доглядом і фінансами».

⁶ Термін «роми та кочівники» вживається в Раді Європи для позначення широкого розмаїття груп, якими опікується Рада Європи у цій сфері: з одного боку а) роми, синті / мануш, кале, каале, романічачи, бояш / рударі; б) балканські єгиптяни (єгиптяни та ашкалі); с) східні групи (дом, лом та абдал); та, з іншого боку, такі групи, як кочівники, еніши та народності, визначені адміністративним терміном «Gens du voyage», зокрема особи, які ідентифікують себе як «цигани».

II. Прокладання шляху до нової стратегії ґендерної рівності

Правові документи Ради Європи

10. Робота Ради Європи у сфері прав людини та ґендерної рівності призвела до створення великого масиву правових документів та керівних політик, спрямованих на досягнення прогресу та розширення прав і можливостей жінок й ефективну реалізацію ґендерної рівності в державах-членах та за їхніми межами. Комітет міністрів і Парламентська асамблея Ради Європи ухвалили вражаючу низку конвенцій, рекомендацій і резолюцій, які скеровують і впливають на розвиток ґендерної рівності в Європі⁷ та в усьому світі.

11. Європейська конвенція з прав людини (ETS № 5, Конвенція) — це основний договір Європи у сфері дотримання прав людини: Стаття 1 визначає, що права і свободи, які містить Конвенція, гарантуються кожному, хто перебуває під юрисдикцією держав-учасниць, а саме 46 держав-членів Ради Європи. Принцип недискримінації гарантується статтею 14 і посилюється Протоколом 12 до Конвенції, як його тлумачить Європейський суд з прав людини. Крім того, Європейська соціальна хартія (ETS № 35) встановлює користування економічними та соціальними правами без дискримінації. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству щодо жінок та домашньому насильству й боротьбу з цими явищами (Стамбульська конвенція) широко визнана як всеосяжний міжнародний документ для боротьби з насильством щодо жінок і домашнім насильством у багатьох його формах. Крім того, Конвенція Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми (CETS № 197, Конвенція про заходи щодо протидії торгівлі людьми) спрямована на запобігання та боротьбу з торгівлею жінками, чоловіками та дітьми з метою сексуальної, трудової або інших видів експлуатації, а Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства (CETS № 201, Лансаротська конвенція) — перша угода, яка передбачає кримінальну відповідальність за всі форми сексуальних злочинів проти дітей.

12. Рекомендації та керівні принципи Комітету міністрів, а також резолюції Парламентської асамблеї⁸, що стосуються ґендерної рівності, охоплюють низку питань: боротьбу з дискримінацією за ґендерною ознакою, запобігання та усунення сексизму, захист жінок від насильства, досягнення збалансованої участі жінок і чоловіків у прийнятті політичних і громадських рішень, врахування ґендерного мейнстримінгу у різних секторах, встановлення та впровадження стандартів і механізмів ґендерної рівності, захист і просування прав жінок і дівчат-мігранток, біженок і шукачок притулку, забезпечення залучення чоловіків і хлопців до політики ґендерної рівності, цифрове насильство та вплив нових технологій і штучного інтелекту на ґендерну рівність, боротьба з дискримінацією за ознаками сексуальної орієнтації чи ґендерної ідентичності тощо. Ці документи надають державам-членам важливі стандарти, орієнтири та керівництва для розробки законодавства та впровадження політики на національному рівні, яка відповідає узгодженим на міжнародному рівні стандартам у сфері ґендерної рівності.

Стратегії ґендерної рівності Ради Європи на 2014–2017 та 2018–2023 рр.

13. Останні 10 років Рада Європи успішно інвестувала час і енергію в підвищення впливу та видимості документів у сфері ґендерної рівності та підтримку їх впровадження в державах-членах і в структурах Організації. Мобілізуючи всі інституції, сектори, міжурядові структури, механізми моніторингу та часткові угоди Ради Європи, а також її зовнішніх партнерів, Наскрізна програма з ґендерної рівності об'єднує ресурси для більшого впливу, насаги та зосередженості. В центрі цих зусиль — загальноєвропейський керівний орган Ради Європи з ґендерної рівності, Комісія з ґендерної рівності (GEC).

14. Стратегія Ради Європи з ґендерної рівності на 2014–2017 рр. була одногосно прийнята Комітетом міністрів у листопаді 2013 року. Ця перша стратегія спиралася на сильні сторони, особливості та додану цінність Ради Європи та встановила бачення й основу для ролі та діяльності Організації у сфері ґендерної рівності.

⁷ Див.: www.coe.int/en/web/genderequality/standards-and-mechanisms.

⁸ Див.: <https://rm.coe.int/texts-adopted-by-the-assembly-since-1986-textes-adoptes-par-l-assemblee/1680aa0de2>.

15. Стратегія ґендерної рівності на 2014–2017 рр. визначила п'ять пріоритетних напрямів, а саме: боротьба з ґендерними стереотипами та сексизмом; запобігання та протидія насильству щодо жінок; гарантування рівного доступу жінок до правосуддя; досягнення збалансованої участі жінок і чоловіків у прийнятті політичних і суспільних рішень; реалізація стратегії досягнення ґендерної рівності в усіх політиках і заходах.

16. Друга стратегія на 2018–2023 рр. ґрунтувалася на досягненнях першої стратегії, подовжуючи стратегічний життєвий цикл до шести років та об'єднуючи виклики й економічний контекст того часу та пріоритети Організації. Головним нововведенням другої стратегії було додавання пріоритетної сфери, яка зосереджена на правах жінок і дівчат-мігранток, біженок і шукачок притулку. Стратегія на 2018–2023 роки також розглядала наслідки рівності між жінками та чоловіками щодо гідності та прав у суспільному, приватному та сімейному житті, приділяючи більшу увагу економічній незалежності жінок та рівному розподілу неоплачуваної праці по догляду та домашньої праці між жінками та чоловіками, як ключовим факторам для руйнування ґендерних стереотипів, забезпечення балансу між роботою та особистим життям⁹ для жінок і чоловіків і наближення до фактичної ґендерної рівності. Друга стратегія також розглядала міжсекторальність як наскрізну тему в усіх пріоритетних цілях і більш чітко зосереджувала увагу на критичній ролі участі та відповідальності чоловіків і хлопців як учасників змін для ґендерної рівності.

Нова стратегія Ради Європи щодо забезпечення ґендерної рівності на 2024–2029 рр.: виклики, що виникають

17. Виклики, з якими зіткнулися держави-члени Ради Європи під час реалізації стратегій на 2014–2017 і 2018–2023 роки, головним чином були пов'язані з подіями в ширшому глобальному та регіональному контексті, включаючи спостережувану негативну реакцію на права людини жінок і дівчат, нерівність структури влади, постійне насильство щодо жінок і дівчат, погрози жінкам-правозахисницям, обмежена участь жінок у політичних процесах і процесах прийняття рішень, ґендерні упередження та стереотипи, сексизм і дискримінація щодо жінок, включаючи сексистську мову ненависті онлайн та офлайн і в політичному дискурсі, бар'єри, пов'язані з доступом до якісної зайнятості та фінансових ресурсів, нестача соціальної та економічної інфраструктури для реалізації рівних прав чоловіків і жінок (доступні дитячі заклади, достатньо оплачувана відпустка по догляду за дитиною, батьківські виплати тощо)¹⁰. Реалізація другої стратегії, зокрема, була адаптована внаслідок великих потрясінь, таких як зростання антиґендерних рухів, пандемія Covid-19, руйнівний вплив загарбницької війни Росії проти України та економічні наслідки таких криз. Бюджетні скорочення, заходи жорсткої економії та фінансові пріоритети, які не враховують ґендерну рівність, продовжували переслідувати органи та установи, які займаються питаннями ґендерної рівності, а також феміністичні організації громадянського суспільства, перешкоджаючи впровадженню законів і політики щодо ґендерної рівності.

18. Щорічні звіти, які ГЕС подає Комітету міністрів щодо виконання двох попередніх стратегій підтвердили провідну роль Ради Європи у сфері ґендерної рівності та її зростаючий авторитет як на європейському, так і на світовому рівнях. Ґендерна рівність залишається пріоритетною сферою для кількох послідовних головувань Комітету міністрів. Регулярне звітування та моніторинг також підтвердили, що держави-члени активно беруть участь у досягненні всіх стратегічних цілей і що національні зусилля отримали користь від ініціатив та документів, розроблених під керівництвом ГЕС. Співпраця з державами-членами має надзвичайно важливе значення і дозволила стратегії поєднати стандарти Ради Європи з інноваційними ініціативами та уроками, отриманими з досвіду на місцевому, регіональному та національному рівнях.

19. Жінки та чоловіки часто піддаються дискримінації за декількома ознаками, переліченими у статті 14 Європейської конвенції з прав людини, які були розширені та уточнені у відповідній судовій практиці Європейського суду з прав людини. Необхідно враховувати всі форми дискримінації, щоб політика рівності була цілком ефективною. Стратегія на 2024–2029 роки підкреслює необхідність забезпечення того, щоб політика ґендерної рівності та відповідні документи приносили користь не лише групам жінок, які перебувають у несприятливому становищі, але й особам, які стикаються з множинними та міжсекторальними формами дискримінації. З цією метою та відповідно до Рейк'явіцької декларації більше уваги приділено міжсекторальному підходу до забезпечення інклюзивної Стратегії ґендерної рівності на 2024–2029 роки для Ради Європи та, зрештою, для кожної

⁹ Дивіться також звіт Конференції високого рівня під час головування Італії в Комітеті міністрів Ради Європи «Баланс між роботою та особистим життям як важіль для розширення прав і можливостей жінок і просування ґендерної рівності», яка відбулася в Римі у квітні 2022 року.

¹⁰ Також згадуються Керівні принципи щодо місця чоловіків і хлопців у політиці ґендерної рівності та в політиці боротьби з насильством щодо жінок, а також Резолюція Парламентської асамблеї 2480 (2023) «Роль і відповідальність чоловіків і хлопців у припиненні ґендерно зумовленого насильства над жінками та дівчатами».

з 46 держав-членів. Це передбачає інтеграцію потреб і ситуації всіх жінок і чоловіків, дівчат і хлопців у політику ґендерної рівності відповідно до стандартів Ради Європи.

20. Дискримінація має структурний і горизонтальний характер, який пронизує всі культури та спільноти на всіх рівнях. Ґендерна нерівність накопичується з часом, поглиблюється та призводить до труднощів у подальшому житті. Таким чином, для врахування цієї реальності необхідний постійний підхід до політики ґендерної рівності.

21. Як завжди, зміцнення інституційних механізмів ґендерної рівності на міжнародному, національному та місцевому рівнях, а також наявність ресурсів на всіх рівнях критично важливі й визначатимуть майбутній прогрес у покращенні ґендерної рівності та прав жінок на місцях.

22. Усунення стійких ґендерних розривів у зайнятості, оплаті праці, бідності та пенсіях, ґендерній сегрегації в освіті та на ринку праці й незбалансованому розподілі неоплачуваної праці по догляду та домашніх обов'язків між жінками та чоловіками знову визнано ключовим фактором у просуванні до економічної незалежності жінок у новій стратегії. Сталі політики та політичні зобов'язання мають вирішальне значення для забезпечення реалізації економічних і соціальних прав жінок і сприяння економічній незалежності жінок відповідно до Європейської соціальної хартії, а також згідно з та як доповнення до Стратегії ґендерної рівності Європейського Союзу на 2020–2025 роки, Європейської стратегії догляду для надавачів та отримувачів послуг з догляду, та інших відповідних заходів Європейського Союзу.

23. Зростання впливу та використання інформаційних технологій, зокрема штучного інтелекту (ШІ), у всіх сферах може запропонувати можливості, але також створити нові виклики щодо ґендерної рівності та прав жінок. Нова стратегія буде спрямована на такі виклики шляхом встановлення стандартів щодо ґендерних упереджень і дискримінації в ШІ, відсутності різноманітності, потенційного непропорційного впливу на жінок тощо¹¹.

«Ми визнаємо позитивний вплив і можливості, створені новими цифровими технологіями і тими, що розвиваються, усвідомлюючи при цьому необхідність пом'якшення ризиків негативних наслідків їхнього використання для прав людини, демократії та верховенства права, включаючи нові форми насильства щодо жінок і вразливих груп, які породжуються і розширюються сучасними технологіями, і в цьому контексті ми зобов'язуємося забезпечити провідну роль Ради Європи в розробці стандартів у цифрову еру для захисту прав людини онлайн і офлайн...»

Рейк'явіцька декларація¹²

24. Роль чоловіків і хлопців, як у суспільній, так і в приватній сферах, залишається критично важливою для прогресу на шляху до реальної ґендерної рівності. Як підкреслюється у відповідних керівних принципах Ради Європи, участь і відповідальність чоловіків і хлопців як виконавців і бенефіціарів змін дуже важливі, оскільки ґендерна рівність приносить користь суспільству в цілому. Необхідно подолати ґендерні стереотипи, щоб підтримати чоловіків і хлопців у боротьбі зі стереотипними очікуваннями, з якими вони стикаються. Ці очікування можуть обмежити вибір і можливості жінок і чоловіків і можуть негативно вплинути на їхнє психічне та фізичне здоров'я. Подолання ґендерних стереотипів приносить користь усім чоловікам і жінкам. Це дозволяє чоловікам вільніше виражати себе, переслідувати свої інтереси та цілі, не боячись засудження, і будувати здоровіші та більш повноцінні стосунки з іншими. Рух до реальної ґендерної рівності також вимагає зміни ставлення до того, що вважається прийнятним для жінок і чоловіків, включаючи рівний розподіл неоплачуваної праці по догляду та домашніх обов'язків. Оскільки ґендерні стереотипи поширені та діють протягом усього життя, для розв'язання питань соціалізації чоловіків і хлопців у різноманітних контекстах — вдома, в системі освіти, на робочому місці та в економіці загалом, у публічному просторі, включаючи судову систему, у соціальних медіа та мережах, а також в особистих стосунках — необхідний підхід, що охоплює все життя. Залучення чоловіків необхідне, оскільки вони можуть і повинні бути активними партнерами в боротьбі з насильством щодо жінок і дівчат, а також у просуванні прав людини жінок і дівчат. Чоловіки та хлопці також можуть виграти від політики ґендерної рівності. Нова стратегія розглядає залучення чоловіків і хлопців з горизонтального погляду у межах кожної стратегічної цілі.

¹¹ Ця робота проводиться в тісній співпраці з Комітетом зі штучного інтелекту (CAI), що створений у 2022 році, який саме розробляє рамкову конвенцію щодо штучного інтелекту, прав людини, демократії та верховенства права.

¹² Рейк'явіцька декларація — Об'єднані навколо наших цінностей

25. Реалізація нової стратегії координуватиметься разом з іншими стратегіями та планами дій Ради Європи. На сьогодні вони стосуються прав дітей¹³; молоді¹⁴; політики щодо наркотиків, включаючи профілактику, лікування та кримінальне правосуддя¹⁵; прав людей з інвалідністю¹⁶; інклюзії ромів і кочівників¹⁷ і захисту уразливих груп населення в контексті міграції та притулку¹⁸. Також будуть враховані висновки та рекомендації незалежних моніторингових органів Ради Європи.

26. Чотирирічна таблиця із зазначенням поточних, майбутніх і запропонованих заходів (відповідно до бюджетного циклу Ради Європи) супроводжуватиме нову стратегію, щоб показати безпосередній зв'язок між стратегічними цілями та конкретними заходами та засобами, які використовуються для їх досягнення.

Рада Європи в глобальному контексті: Порядок денний сталого розвитку ООН до 2030 року

27. Всеохопний та розгалужений масив документів і роботи Ради Європи забезпечує важливий внесок у зусилля держав-членів щодо досягнення Цілей сталого розвитку ООН (ЦСР). Рада Європи сприяє досягненню цілей, визначених у відповідних міжнародних документах, таких як Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW/КЛДЖ), Міжнародна конференція з народонаселення та розвитку (ICPD), Пекінська платформа для Дій та Порядок денний сталого розвитку ООН на період до 2030 року.

28. Три новаторські, унікальні та комплексні конвенції Ради Європи у сфері людської гідності мають особливе значення для ЦСР:

- Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок та домашньому насильству й боротьбу з цими явищами (Стамбульська конвенція);
- Конвенція Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми (Конвенція про заходи щодо протидії торгівлі людьми);
- Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства (Лансаротська конвенція).

29. Ці конвенції мають глобальне поширення. Вони були розроблені з розумінням того, що заходи щодо розв'язання глобальних проблем, пов'язаних із ґендерно зумовленим насильством, торгівлею людьми, сексуальною експлуатацією та жорстоким поведінням з дітьми, не повинні обмежуватися певною географічною територією. Положення конвенцій стимулюють нормативні та політичні зміни в усіх регіонах світу, і всі держави можуть стати їх учасниками. Для сторін, що не є державами-членами Ради Європи, вони забезпечують комплексний план дій як на глобальному, так і на національному рівнях. Вони можуть бути використані як довідкові рамки та створювати платформи для міжнародного співробітництва, перегляду впровадження та обміну досвідом, які пропонують унікальне керівництво при розробці національної політики та законодавства. Через них Рада Європи та її держави-члени можуть підтримати та зробити внесок у реалізацію ЦСР № 5 («Забезпечення ґендерної рівності, розширення прав і можливостей усіх жінок і дівчат») і ЦСР № 16 («Сприяння розбудові мирних та інклюзивних суспільств задля сталого розвитку, забезпечення всім доступу до правосуддя і створення ефективних, підзвітних та інклюзивних інституцій на всіх рівнях»).

30. 14 індикаторів, узгоджених на рівні ООН для вимірювання реалізації дев'яти цілей, включених до ЦСР № 5, охоплюють пріоритетні напрямки роботи Ради Європи щодо досягнення ґендерної рівності. Як і у попередніх двох стратегіях, Стратегія ґендерної рівності Ради Європи на 2024–2029 рр. безпосередньо стосується багатьох цілей ЦСР № 5, зокрема людської гідності та боротьби з ґендерною нерівністю, сприяння повній участі жінок у житті суспільства, необхідністю гарантувати доступ до справедливих систем правосуддя для всіх і необхідністю працювати в партнерстві.

¹³ Стратегія Ради Європи з прав дитини (2022–2027 рр.).

¹⁴ Стратегія молодіжного сектору Ради Європи до на період до 2030 року.

¹⁵ Див. публікацію «Впровадження ґендерного підходу в політику щодо наркотиків: профілактика, лікування та кримінальне правосуддя — Посібник для практиків і осіб, які приймають рішення», Видавництво Ради Європи, квітень 2022 р.

¹⁶ Стратегія Ради Європи щодо осіб з інвалідністю (2017–2023 рр.).

¹⁷ Стратегічний план дій Ради Європи щодо інклюзії ромів і кочівників (2020–2025 рр.).

¹⁸ План дій Ради Європи щодо захисту вразливих осіб у контексті міграції та притулку в Європі (2021–2025 рр.).

31. Ціль № 16 (мир, справедливість і сильні інституції) також має відношення до роботи Ради Європи щодо ґендерної рівності, оскільки в ній йдеться про забезпечення «доступу до правосуддя для всіх». Рада Європи працює над цими питаннями через свою діяльність із забезпечення рівного доступу жінок до правосуддя та через юрисдикцію Європейського суду з прав людини. Крім того, ЦСР № 16 містить цілі щодо значного зменшення фізичного, психологічного та сексуального насильства і пов'язаних із цим смертей, а також припинення жорстокого поводження, експлуатації, торгівлі та всіх форм насильства щодо дівчат і хлопців — сфери, які охоплюються конвенціями Ради Європи та розглядаються за допомогою заходів і співробітництво з 46 державами-членами та країнами південного Середземномор'я.

32. Нарешті, цілі, пов'язані з ґендерною рівністю у межах інших ЦСР, також актуальні для нової стратегії.

III. Нова Стратегія ґендерної рівності на 2024–2029 роки: її місія та стратегічні й операційні цілі

33. Нова стратегія окреслює цілі та пріоритети Ради Європи щодо ґендерної рівності на 2024–2029 роки, визначає методи роботи та основних партнерів, а також заходи, необхідні для підвищення видимості результатів.

34. Загальна мета нової стратегії — досягнення ефективної реалізації ґендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок і чоловіків у державах-членах Ради Європи шляхом підтримки впровадження наявних стандартів та зміцнення досягнутих напрацювань Ради Європи у сфері ґендерної рівності, під керівництвом Комісії з ґендерної рівності. У 2024–2029 рр. у центрі уваги будуть шість стратегічних напрямів:

- запобігання та боротьба з ґендерними стереотипами та сексизмом;
- запобігання та боротьба з насильством щодо жінок і дівчат і домашнім насильством;
- забезпечення рівного доступу до правосуддя для жінок і дівчат;
- досягнення збалансованої участі жінок і чоловіків у політичному, громадському, соціальному та економічному житті;
- забезпечення розширення прав і можливостей жінок та ґендерної рівності у зв'язку з глобальними та геополітичними викликами;
- реалізація стратегії досягнення ґендерної рівності і включення міжсекторального підходу в усі політики та заходи.

35. Ці пріоритетні напрями спираються на наявний обсяг роботи, що виконується Радою Європи та державами-членами, і надалі розвивають його, надаючи додаткову цінність діям інших регіональних і міжнародних організацій. Крім того, вони підтримуватимуть діяльність Ради Європи та держав-членів у сфері ґендерної рівності з метою досягнення відчутних результатів протягом періоду, охопленого новою стратегією.

36. Бенефіціарами нової стратегії стануть жінки та чоловіки, дівчата та хлопці, у всій їх різноманітності, які живуть у 46 державах-членах Ради Європи, а також суспільство в цілому. Уряди держав-членів керують впровадженням нової стратегії на національному та місцевому рівнях у тісній співпраці з установами ґендерної рівності, органами з питань рівності, парламентами та громадянським суспільством.

37. Згідно з висновками оцінки Ради Європи щодо підпрограми «Насильство щодо жінок і домашнє насильство»¹⁹ ця стратегія також має стати способом активізації внутрішніх консультацій і механізмів координації, зокрема на технічному рівні та в усіх адміністративних органах Ради Європи, щоб об'єднати учасників, які мають відношення до ратифікації та реалізації Стамбульської конвенції та інших стандартів (політичний діалог, просування Стамбульської конвенції, рекомендації щодо ратифікації, зроблені різними органами Ради Європи, зокрема, Комісією з питань ґендерної рівності та Комісаром з прав людини), моніторинг та співпраця.

¹⁹ Оцінка роботи Ради Європи за підпрограмою «Насильство щодо жінок та домашнє насильство» на 2016–2020 роки (2022).

Стратегічна ціль 1 — Запобігання та боротьба з ґендерними стереотипами та сексизмом

38. Ґендерні стереотипи — це упереджені соціальні та культурні шаблони чи ідеї, згідно з якими чоловіків і жінок наділяють такими характеристиками й функціями, які визначені й обмежені їхньою статтю. Ґендерні стереотипи можуть представляти серйозну перешкоду для досягнення ґендерної рівності та сприяти ґендерній дискримінації. Такі стереотипи можуть обмежувати в усіх аспектах і на всіх етапах життя розвиток талантів і здібностей дівчат і хлопців, жінок і чоловіків, їхні освітні та професійні вподобання та досвід, а також життєві очікування, заважаючи їм досягти повного потенціалу та загалом обмежуючи їхні життєві можливості.

39. Ґендерні стереотипи як спричинені глибоко вкоріненими установками, цінностями, нормами й упередженнями, так і є їхнім наслідком. Вони використовуються для виправдання та підтримки історичної влади чоловіків над жінками, а також сексистського ставлення, які стримують просування ґендерної рівності.

40. Жорстокий і принизливий онлайн-контент, зокрема порнографія, і нормалізація сексуального насильства, включаючи зґвалтування, зміцнюють стереотип покірної ролі жінок і сприяють ставленню до жінок як до підлеглих членів у стосунках, сім'ї та суспільстві в цілому. Вони підживлюють насильство та сексистську мову ненависті, спрямовану проти жінок і дівчат, зокрема жінок-правозахисниць, феміністичних груп і правозахисних організацій, а також сприяють підтримці та зміцненню ґендерних стереотипів і сексизму.

41. Ґендерні стереотипи та патріархат також негативно впливають на чоловіків і хлопців. Стереотипи про чоловіків і хлопців також як спричинені глибоко вкоріненими установками, цінностями, нормами й упередженнями, так і є їхнім наслідком. Панівна шкідлива маскуліність — фактор, що сприяє підтримці та зміцненню ґендерних стереотипів, які своєю чергою сприяють сексистській мові ворожнечі, упередженню та ґендерно зумовленому насильству щодо чоловіків і хлопців, які відхиляються від домінантних форм маскуліності, включаючи, серед іншого, геїв, бісексуалів, трансґендерів та інтерсексуальних чоловіків (ГБТІ). Суспільне сприйняття та зображення в медіа можуть підживлювати ґендерні стереотипи. Це охоплює уявлення про те, який вигляд вони повинні мати, як повинні поводитися, яку кар'єру повинні робити, який неоплачуваної праці по догляду і домашні обов'язки вони повинні виконувати.

42. Структурна нерівність і стійкі ґендерні стереотипи, що впливають на жінок і чоловіків, дівчат і хлопців, також продовжують бути присутніми в системах догляду за дітьми й освіти, поширюючись на ринок праці. Горизонтальна сегрегація зберігається в певних секторах, де працюють переважно чоловіки чи жінки, останні часто мають нижчу оплату²⁰, менший престиж і більш нестабільні умови праці. Здається, ця ситуація суттєво не змінюється. На професійний вибір жінок, який часто є розширенням їхньої традиційної ролі надавачок послуг по догляду, можна вплинути за допомогою позитивної політики та законодавчих заходів, таких як батьківська відпустка або відпустка по догляду за дитиною, створюючи можливості та стимули для чоловіків бути (стати) прикладом для наслідування для інших чоловіків і зайнятися професіями, які стереотипно вважаються жіночими. Зберігається також вертикальна сегрегація на ринку праці. У тому ж самому секторі, навіть коли у ньому домінують жінки, зазвичай вищі посади з погляду зарплати та ієрархії займають чоловіки, тоді як нижчі посади за ієрархічною шкалою та шкалою окладів переважно займають жінки (наприклад, у сфері освіти чи роздрібно́ї торгівлі). Це значною мірою пов'язано із сукупним впливом непропорційного тягаря неоплачуваної праці по догляду та домашніх обов'язків, покладених на жінок, а також ґендерних упереджень і стереотипів щодо освіти, вибору кар'єри та можливостей, які впливають як на жінок, так і на чоловіків.

43. Медіа та соціальні мережі відіграють важливу роль у нашому житті, особливо коли вони використовуються для обміну інформацією та підвищення обізнаності з широкого кола проблем. Проте дані також свідчать, що соціальні мережі, серед іншого, сприяють насильству, і що жінки та дівчата часто піддаються переслідуванням і насильству, погрозам і сексуалізованим погрозам в онлайн. Приклади платформ, які розповсюджують сексизм і сексистську мову ненависті, включають соціальні мережі, порнографію та відеоігри. Свободою вираження думок часто зловживають як приводом, щоб уникнути відповідальності за неприйнятну та образливу поведінку. Так само як і про інші форми насильства щодо жінок і дівчат, про сексистську мову ненависті недостатньо повідомляють, але її вплив, особливо на дівчат і молодих жінок, хай то емоційний, психологічний та/або фізичний, — руйнівний.

²⁰ За даними Міжнародної організації праці (МОП) жінкам платять менше, ніж чоловікам, а ґендерна різниця в оплаті праці в усьому світі становить близько 20% (2023 р.).

44. Прийняття Комітетом міністрів Ради Європи Рекомендації щодо запобігання та боротьби із сексизмом²¹ у 2019 році було вирішальним, оскільки воно дало перше міжнародно узгоджене визначення сексизму, допомогло його ідентифікувати й усунути його вплив у всіх сферах, особливо в тих, де він більш поширений. Крім того, рекомендація щодо боротьби з мовою ненависті²² розрізняє різні категорії мови ненависті, включаючи сексистську мову ненависті. Вона заохочує держави-члени забезпечити наявність комплексної та ефективної законодавчої бази для запобігання висловлюванням ненависті та боротьби з ними в офлайн- та онлайн-середовищі.

45. Ця нова стратегія також спрямована на включення особливого впливу ШІ на ґендерну рівність і права жінок. Штучний інтелект, який часто схвалюють за здатність скорочувати час виконання і спрощувати процеси, які раніше виконувалися вручну та займали багато часу, — всеохопний і продовжує розвиватися, мчить науковою магістраллю, долаючи кордони та змінюючи спосіб життя людей. Останнім часом його переваги були дещо затьмарені дедалі більшим усвідомленням недоліків: потенціалу для «софтверизації»²³ — використання програмного забезпечення замість традиційного використання технічних засобів для розв'язання певного питання — наявності дискримінації та ґендерної нерівності. Існують різні типи упереджень, зокрема історичні упередження, що описують, як соціальні ієрархії та інституціоналізовані недоліки формують дані. Тому дані не нейтральні, оскільки вони — віддзеркалення наявної структурної нерівності в суспільстві. Алгоритми, якщо вони недостатньо прозорі та надійні, мають велику ймовірність повторювати, посилювати або сприяти ґендерним упередженням і статейій дискримінації, про які програмісти можуть не знати, або які є результатом спеціального відбору даних і серйозної недостатньої представленості жінок у робочій силі, яка займається інформаційними технологіями.

46. Ця перша стратегічна ціль щодо подолання ґендерних стереотипів і сексизму розділена на чотири основні оперативні цілі:

- щоб держави-члени та Рада Європи в цілому сприяли та впроваджували Рекомендацію CM/Rec(2019)1 щодо запобігання та боротьби з сексизмом;
- щоб держави-члени та Рада Європи впроваджували політику та заходи для запобігання і боротьби з ґендерними стереотипами, включаючи їхній вплив на ґендерний розподіл завдань і ролей у суспільній та приватній сферах;
- щоб держави-члени вирішували алгоритмічну ґендерно зумовлену та міжсекторальну дискримінацію за допомогою заснованих на правах людини та багатогранних стратегій ґендерної рівності та недискримінації; щоб вони також впроваджували нещодавно розроблені стандарти у сфері штучного інтелекту та ґендерної рівності;
- щоб держави-члени та відповідні організації громадянського суспільства збирали дані з розбивкою за статтю та проводили дослідження у сфері запобігання та боротьби з сексизмом і ґендерними стереотипами.

47. З метою досягнення таких оперативних цілей Рада Європи розроблятиме та здійснюватиме різні типи заходів, як-от:

- сприяння, розповсюдження та подальше виконання державами-членами Рекомендації, CM/Rec(2019)1 зокрема шляхом доступу до неї різними мовами;
- підтримка держав-членів у здійсненні кампаній із запобігання та боротьби з сексизмом; вони спрямовані на боротьбу з сексистською мовою ненависті онлайн та офлайн і на сприяння припиненню сексизму в усіх сферах публічного сектора, від освіти до правосуддя, культури та спорту, науки, технологій, інженерії та математики (STEM), а також у приватному секторі, включаючи соціальні мережі та компанії, що надають послуги соціальних мереж;
- сприяння впровадженню інших документів Ради Європи, які стосуються порушень прав людини, які, *серед іншого*, мають на меті підтримувати та/або ґрунтуються на упередженнях, звичаях і традиціях, заснованих на стереотипних ґендерних ролях, включаючи Рекомендацію Комітету Міністрів щодо боротьби з мовою ненависті, яка спрямована на викорінення упереджень, звичаїв і традицій, заснованих на стереотипних ґендерних ролях;

²¹ Рекомендація CM/Rec(2019)1 Комітету Міністрів щодо запобігання та боротьби із сексизмом.

²² Рекомендація CM/Rec(2022)16 Комітету Міністрів щодо боротьби з мовою ненависті.

²³ «Софтверизація» упередженості означає, що наявні нерівності в кінцевому підсумку кодуються та зберігаються в незрозумілих і захищених правом інтелектуальної власності машинах.

- розробка інструментів і цільової допомоги (проектів) для підтримки держав-членів у впровадженні відповідних стандартів, зокрема стандартів Стамбульської конвенції, оскільки вони спрямовані на запобігання та боротьбу з сексизмом і ґендерними стереотипами у співпраці з феміністичними організаціями громадянського суспільства, де це доречно;
- виявлення, узагальнення та розповсюдження передових практик для викорінення ґендерних стереотипів щодо дівчат і хлопців, жінок і чоловіків у системах освіти та професійної підготовки, на ринку праці, де це доречно, у сімейному житті, включаючи рівний розподіл неоплачуваної праці по догляду та домашньої роботи між жінками та чоловіками — схеми відпусток і всі сфери, в яких жінки або чоловіки недостатньо представлені, зокрема у сфері штучного інтелекту / інформаційних технологій і STEM, і приділяючи особливу увагу ґендерній рівності та захисту прав жінок і дівчат;
- підготовка проекту рекомендації щодо штучного інтелекту, ґендерної рівності та недискримінації із застосуванням правозахисного та багатогранного підходів спільно з Керівним комітетом з питань боротьби з дискримінацією, різноманітності та інклюзії (CDADI);
- підтримка збору даних і дослідження сексизму, ґендерних стереотипів, дискримінації за ознакою статі та ґендеру, розробка керівництв щодо збору даних, дезагрегованих за статтю та інтеграції міжсекторального підходу;
- розробка керівництв та інструментів у конкретних секторах (медіа, освіта, судова система, приватний сектор, інформаційні технології) для подолання ґендерних стереотипів і залучення чоловіків і хлопців, зокрема шляхом співпраці з відповідними організаціями та шляхом боротьби з дискримінацією та сексизмом щодо певних груп чоловіків і хлопців, жінок і дівчат із використанням міжсекторального підходу;
- подальші дії та впровадження Керівних принципів Ради Європи 2023 року щодо місця чоловіків і хлопців у політиці ґендерної рівності та політиці протидії насильству щодо жінок;
- співпраця з відповідними секторами та організаціями для усунення дискримінації, сексизму та ґендерних стереотипів, що впливають на одну або декілька конкретних груп жінок (таких як лесбійки, бісексуалки, трансґендери та інтерсексуали (ЛБТІ); ромки та кочівниці; жінки, що належать до національної, етнічної чи релігійної меншини; жінки з інвалідністю; мігрантки та біженки; літні жінки).

Стратегічна ціль 2 — Запобігання та боротьба з насильством щодо жінок і дівчат і домашнім насильством

48. Насильство щодо жінок і дівчат і домашнє насильство залишаються широко поширеними в усіх державах-членах Ради Європи, що має руйнівні наслідки для жінок, суспільства та економіки. Кожна третя жінка в усьому світі протягом життя зазнавала фізичного або сексуального насильства²⁴, яке часто чиниться інтимним партнером. Насильство щодо жінок і дівчат — це порушення прав людини та негативно впливає на добробут жінок, перешкоджаючи їхній повноцінній участі в житті суспільства. Насильство має руйнівні короткострокові та довгострокові наслідки для психічного та фізичного здоров'я, які часом зберігаються поколіннями. Застосування міжсекторального підходу в поєднанні з підходом, що базується на правах людини, та з трансформаційним підходом, який усуває корінні причини ґендерної нерівності, — невіддільна частина розуміння та боротьби з насильством щодо жінок і дівчат і домашнім насильством. Різні ознаки дискримінації, окрім статі та ґендеру, можуть перетинатися та підвищувати ризики для цього типу насильства, чи то в мирний час, у період глобальної кризи чи під час збройних конфліктів. Вкрай важливо вивчити вплив множинних форм дискримінації, щоб забезпечити можливість постраждалих і тих, хто пережив насильство, уникнути ґендерно зумовленого насильства, отримати доступ до послуг захисту та підтримки й отримати справедливість. Подібним чином жінки з високим суспільним авторитетом, такі як політикині, журналістки чи правозахисниці, більш схильні до певних форм насильства щодо жінок, як офлайн, так і онлайн.

²⁴ <https://genderdata.worldbank.org/data-stories/overview-of-gender-based-violence/>.

49. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок та домашньому насильству й боротьбу з цими явищами (Стамбульська конвенція) широко визнана як всеосяжний міжнародний документ для боротьби з цим серйозним порушенням прав людини жінок. Важливі гарантії також викладені в Європейській конвенції з прав людини та пов'язаній судовій практиці, в Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства та Конвенції Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми.

50. Стамбульська конвенція призвела до позитивних змін у законодавстві та розробці стратегій запобігання та боротьби з насильством щодо жінок і домашнім насильством у багатьох державах-членах. Однак, у розробці політики та дій щодо боротьби з насильством щодо жінок і дівчат залишається низка значних проблем, включаючи обмежені ресурси, доступні для надання спеціалізованих послуг підтримки всім жінкам, які постраждали від насильства, низький рівень повідомлень про домашнє насильство та потенційне структурне упереджене ставлення до жінок і дітей, які постраждали від домашнього насильства.²⁵ Інші виклики пов'язані з великою увагою до домашнього насильства, з незначною кількістю цілісних заходів щодо інших форм насильства щодо жінок і дівчат, низьким рівнем судового переслідування та засудження, а також недостатньою початковою підготовкою та підготовкою без відриву від роботи для відповідних спеціалістів, зокрема регіональними мовами або мовами меншин.

51. Хоча в Стамбульській конвенції увагу зосереджено на всіх формах насильства щодо жінок і дівчат, включаючи домашнє насильство, конвенція також визнає, що чоловіки та хлопці можуть страждати від домашнього насильства. Сторони заохочуються застосовувати Стамбульську конвенцію до всіх постраждалих від домашнього насильства, однак їх просять приділяти особливу увагу жінкам, які постраждали від ґендерно зумовленого насильства, і забезпечити ґендерне розуміння насильства щодо жінок і дівчат.

52. Насильство над дівчатами та хлопцями саме собою порушення їхніх прав людини, зокрема, коли вони є свідками домашнього насильства. Воно також негативно впливає на здійснення їхніх інших прав. Тому припинення насильства над дітьми обов'язкове з правового, етичного та економічного поглядів. Необхідно визнати ґендерно зумовлену вразливість серед дівчат і хлопців, яким загрожує насильство, і звертати увагу на особливі потреби та ситуації дівчат²⁶.

53. Сексуальні домагання та насильство щодо жінок і дівчат у громадських місцях мають бути криміналізовані, як того вимагає Стамбульська конвенція. Окрім насильства щодо жінок, які є громадськими діячками або правозахисницями, насильство в громадських місцях — це ще один вимір насильства щодо всіх жінок. І це широко поширена проблема. Почуття страху та незахищеності, яке відчувають жінки в громадських місцях і громадському транспорті, серйозно впливає на їхнє повсякденне життя, і вони можуть посилюватися у випадку жінок, які перебувають у вразливому становищі, наприклад, жінок із маргіналізованих груп суспільства. Часто жінки не наважуються подати скаргу, боячись, що інцидент буде зневажений. Нормалізація сексуального насильства і домагань до жінок у громадських місцях обмежує свободу жінок і відіграє певну роль у збереженні безкарності злочинців. Тому напади на жінок у громадських місцях вимагають жорсткої відповіді з погляду інформації, обізнаності та запобігання, а також на правовому рівні. Про ці напади слід повідомляти, а винних притягувати до відповідальності.

54. Насильство, спричинене технологіями, стає все більшою глобальною проблемою, яка непропорційно впливає на жінок і дівчат²⁷. Попри те, що кібернасильство не нове явище, воно стрімко зросло після пандемії Covid-19, оскільки наше життя перейшло онлайн, де ми тепер працюємо, навчаємось, провадимо громадську діяльність. Залишаються значні прогалини в даних, але один глобальний звіт показує, що поширеність насильства щодо жінок і дівчат у цифровому контексті коливається від 16% до 58%²⁸.

²⁵ Див. «Середньостроковий горизонтальний огляд звітів про базову оцінку GREVIO», проведений Групою експертів із протидії насильству щодо жінок і домашньому насильству, лютий 2022 р.

²⁶ Стратегія Ради Європи з прав дитини (2022–2027) та Керівні принципи Ради Європи щодо комплексних національних стратегій захисту дітей від насильства (Рекомендація СМ/Rec(2009)10).

²⁷ Див. Загальну рекомендацію GREVIO № 1 щодо цифрового виміру насильства щодо жінок і коментар Комісара з прав людини «Ні насильству щодо жінок і дівчат у цифровому світі», березень 2022 р.

²⁸ Жаклін Гікс, «Глобальні дані щодо поширеності та впливу ґендерно зумовленого насильства в інтернеті (OGBV)», Інститут досліджень розвитку, жовтень 2021 р.

Цифровий вимір насильства щодо жінок і дівчат проявляється як частина безперервності насильства, яке пов'язане з насильством офлайн. Це ще одна форма зловживань і замовчування, вбудована в наявні ґендерні структури влади. Насильницькі акти, які залежать від технологій і які сприяють їм, становлять невіддільну частину того самого насильства, яке жінки та дівчата зазнають в офлайн-світі через стать та пересічні ідентичності. Ці дії можуть набувати багатьох форм, які постійно розвиваються, наприклад, сексуальні домагання в інтернеті; доксінг (збір і розповсюдження даних в інтернеті); тролінг (розміщення провокативної інформації); сексуальні домагання на основі зображень, зокрема кріпшоти (зроблені без дозволу сексуалізовані знімки), апскертінг (знімки, зроблені під одягом людини), невільний обмін зображеннями або відео, порно помста, діпфейки (заміщення обличчя людини), записані сексуальні насильства та зґвалтування; погрози та примус, такі як примусовий секстинг, сексуальне вимагання, погрози зґвалтування та підбурювання до зґвалтування; форми онлайн-переслідування, спостереження або шпигування за соціальними мережами чи повідомленнями, викрадення паролів, злом пристроїв, встановлення шпигунського програмного забезпечення; а також форми психологічного насильства, такі як сексистська онлайн-мова ненависті та підбурювання до самоушкодження чи самогубства, словесні напади, образи та погрози вбивством²⁹. Насильство та жорстоке поводження в інтернеті можуть обмежити право жінок виражати себе рівноправно, вільно та без страху, зокрема в політичному та громадському житті.

55. Інтеграція ґендерного виміру в міжнародні відносини має важливе значення для просування ґендерної рівності, просування миру та безпеки, покращення результатів розвитку та зміцнення демократії та прав людини. Сексуальне насильство, пов'язане зі збройним конфліктом³⁰, — це форма навмисного ґендерно зумовленого насильства, спрямованого на покарання та приниження окремих осіб та їхніх громад, як це визнано в Резолюції 1325 (2000) Ради Безпеки ООН (РБ ООН) про жінок, мир і безпеку та подальших резолюціях. Це тактика війни, образливе вираження сили та насильницьких методів прояву домінування над постраждалими та спільнотами, до яких вони належать. Було зареєстровано та задокументовано значну кількість випадків сексуального насильства внаслідок загарбницької війни, яку Російська Федерація веде проти України з лютого 2014 року, яку вона відновила 24 лютого 2022 року масованим вторгненням в Україну. Стамбульська конвенція діє як у мирний час, так і під час збройних конфліктів³¹. Крім того, держави-учасниці не можуть призупиняти або змінювати свої зобов'язання за Стамбульською конвенцією навіть за виняткових обставин, таких як війна чи надзвичайний стан³².

56. Феміцид, який визначається як навмисне вбивство жінок і дівчат через їхню стать, часто в контексті домашнього насильства чи насильства зі сторони інтимного партнера, є ще однією серйозною проблемою, яку необхідно розв'язати³³. Найбільш екстремальна форма насильства щодо жінок, феміцид, це також кульмінація багатьох форм ґендерно зумовленого насильства щодо жінок, включаючи насильство в сім'ї, сексуальне насильство, фізичне насильство, злочини, вчинені в ім'я так званої «честі» та інші типи насильства, мотивованого ґендерно зумовленою дискримінацією. Феміциди мають руйнівний вплив на сім'ї та громади, і вони є результатом системної нерівності та дискримінації жінок. В останні роки зростає визнання та усвідомлення феміцидів як глобальної проблеми, і докладаються зусилля для запобігання та боротьби з цією формою насильства щодо жінок³⁴.

Визначення потреб було вдосконалено завдяки співпраці з практиками, експертами та діячами громадянського суспільства на національному та міжнародному рівнях, щоб сформувати основу послідовної теорії змін. Ця теорія змін базується на Стамбульській конвенції, яка є основоположним документом, що втілює бачення та ілюструє роль Ради Європи в правових інноваціях через встановлення стандартів.

Витяг зі звіту про оцінку роботи Ради Європи за підпрограмою «Насильство щодо жінок та домашнє насильство» на 2016–2020 роки³⁵.

²⁹ Адріане ван дер Вілк, дослідження Ради Європи «Захист жінок і дівчат від насильства в епоху цифрових технологій — актуальність Стамбульської конвенції та Будапештської конвенції про кіберзлочинність у боротьбі з насильством проти жінок в інтернеті та за допомогою технологій», грудень 2021 р.

³⁰ Див. також резолюцію Парламентської асамблеї 2476 (2023) «Сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом».

³¹ У статті 2 Стамбульської конвенції зазначено, що положення конвенції застосовуються в мирний час і під час збройних конфліктів, як міжнародних, так і неміжнародних.

³² Стаття 2 Стамбульської конвенції визначає, що жодні відступи від її положень не допускаються, навіть у надзвичайній ситуації чи у випадку збройного конфлікту.

³³ За даними ООН Жінки у 2021 році в усьому світі було вбито 81 000 жінок і дівчат, і близько 45 000 з них (56%) загинули від рук інтимного партнера або члена сім'ї.

³⁴ Див. звіт Європейського інституту ґендерної рівності (EIGE) «Поліпшення юридичних заходів щодо протидії феміциду в Європейському Союзі: погляди постраждалих і професіоналів», лютий 2023 р. У звіті зазначається, що «феміцид не визнається окремим кримінальним злочином у жодній європейській країні».

³⁵ Оцінка роботи Ради Європи за підпрограмою «Насильство щодо жінок та домашнє насильство» на 2016–2020 роки (2022).

57. Ця друга стратегічна ціль розділена на три основні операційні цілі:

- Держави-члени аналізують та виконують рекомендації, що випливають із моніторингу впровадження Стамбульської конвенції (Групою експертів із протидії насильству щодо жінок та домашньому насильству (GREVIO) та Комітетом сторін);
- Держави-члени аналізують і розробляють політичні заходи для розв'язання нових форм насильства щодо жінок і дівчат, включаючи його цифровий вимір; вони впроваджують останні стандарти Ради Європи у цій сфері, такі як Загальна рекомендація GREVIO № 1 щодо цифрового виміру насильства щодо жінок;
- Держави-члени розробляють стратегії та плани дій щодо запобігання та боротьби з насильством щодо жінок і дівчат і домашнім насильством, а також обмінюються передовим досвідом, зокрема щодо програм для кривдників, їхнього впливу та оцінки.

58. З метою досягнення таких оперативних цілей Рада Європи розроблятиме та здійснюватиме різні типи заходів, як-от:

- підтримка держав-членів у впровадженні відповідних міжнародних документів, зокрема Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW/КЛДЖ), беручи до уваги Загальну рекомендацію № 35 щодо насильства щодо жінок за ознакою статі (оновлення Загальної рекомендації № 19) Комітету з усунення дискримінації щодо жінок, Загальну рекомендацію № 38 щодо торгівлі жінками та дівчатами в контексті глобальної міграції, яка підкреслює цифровий аспект торгівлі жінками, а також ЦСР № 5 і 16 та відповідно до Резолюції РБ ООН 1325 щодо жінок, миру та безпеки;
- сприяння та надання підтримки, зокрема через юридичну та технічну експертизу для держав-членів, які вимагають цього, для підписання, ратифікації та реалізації Стамбульської конвенції, Конвенції про заходи щодо протидії торгівлі людьми та Лансаротської конвенції;
- заклик до всіх підписантів Стамбульської конвенції прискорити кроки до ратифікації конвенції та скористатися її стандартами, а також спеціальними рекомендаціями, перевіркою та підтримкою, запропонованою GREVIO;
- розробка інструментів для сприяння точним знанням та протидії дезінформації та неправдивої інформації про Стамбульську конвенцію, про заходи щодо протидії торгівлі людьми та Лансаротську конвенцію серед недержавних суб'єктів, щоб заохотити їх сприяти виконанню цих конвенцій;
- збільшення фінансування кампаній Ради Європи (національних і регіональних) з протидії дезінформації та неправдивої інформації щодо Стамбульської конвенції;
- вжиття заходів для:
  - ✓ розв'язання проблеми сексуального насильства, включаючи зґвалтування та домагання до жінок і дівчат у громадських місцях;
  - ✓ підтримки держав-членів у вживанні заходів, спрямованих на боротьбу з усіма формами насильства щодо жінок і дівчат, а також домашнього насильства, зокрема шляхом розробки та зміцнення законодавства про сексуальне насильство на основі концепції відсутності згоди та розробки кампаній з підвищення обізнаності щодо добровільної згоди;
  - ✓ підтримки держав-членів у вживанні заходів спрямованих на сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом, для забезпечення ґендерно чутливого підходу, та підходу орієнтованого на постраждалих, і, у відповідних випадках, використання їхніх правових можливостей під універсальною юрисдикцією;
  - ✓ розв'язання питання доступу постраждалих від домашнього насильства до притулку, правових та психологічних консультацій, фінансової допомоги, житла, освіти, навчання та допомоги у працевлаштуванні, а також доступу до заходів захисту; оновлення дослідження 2008 року щодо мінімальних стандартів служб підтримки насильства щодо жінок;
  - ✓ підтримки розвитку збору дезагрегованих даних за статтю та віком і дослідження насильства щодо всіх жінок і дівчат і домашнього насильства;

- ✓ підтримки створення та розвитку координаційних органів на національному рівні, а також сприяння та підтримки розробки національних стратегій попередження та боротьби з насильством щодо жінок і домашнім насильством із міжсекторальним підходом;
  - ✓ розробки інструментів для розв'язання потреб запобігання та боротьби з домашнім насильством щодо чоловіків і хлопців;
  - ✓ розробки інформаційних інструментів щодо ролі чоловіків і хлопців у запобіганні насильству щодо жінок і дівчат і розгляду ролі чоловіків і хлопців як винних у ґендерно зумовленому насильстві; з цією метою можна було б провести науково обґрунтоване дослідження для оцінки ефективності програм для кривдників;
  - ✓ розробки пілотних проєктів, програм і послуг, що спеціалізуються на психологічній допомозі особам, які вчинили ґендерно зумовлене насильство, особливо з метою запобігання рецидивам;
- збору додаткової інформації за підтримки феміністичних організацій громадянського суспільства і накопичення знань про конкретні форми насильства, з якими стикаються певні групи жінок, які зазнають міжсекторальної дискримінації (такі як літні жінки; молоді жінки та дівчата; жінки з різною сексуальною орієнтацією та ґендерною ідентичністю; маргіналізовані жінки, зокрема бездомні, бідності чи інших соціально-економічних проблем; мігрантки, біженки та шукачки притулку; жінки з інвалідністю; ромки та кочівниці; жінки, які належать до національних, етнічних або релігійних меншин; жінки в сільській місцевості, жінки із залежностями, жертви торгівлею людьми або жінки без документів) через співпрацю та обмін інформацією з відповідними органами та установами Ради Європи;
  - розробки заходів і проєктів для запобігання та боротьби з усіма формами насильства щодо жінок і дівчат, новими та іншими, такими як ґендерно зумовлене насильство щодо жінок у політиці та насильство обумовлене технологіями щодо жінок і дівчат;
  - заохочення конкретних дій, спрямованих на боротьбу з насильством, з яким стикаються жінки та дівчата в уразливих ситуаціях, спираючись на інформацію та знання, згадані в попередніх пунктах;
  - підвищення освіти, обізнаності та розвитку потенціалу для запобігання феміцидам, посилення правового захисту постраждалих і покращення доступу до послуг підтримки для постраждалих від ґендерно зумовленого насильства;
  - надання конкретних керівництв державам-членам щодо уникнення ризику збільшення випадків домашнього насильства в результаті надзвичайних заходів, вжитих у відповідь на кризу;
  - посилення співпраці між відповідними органами Ради Європи, такими як GEC і Комітет Парламентської асамблеї з питань рівності та недискримінації, включаючи його парламентську мережу «Жінки, вільні від насильства» та Парламентський альянс «Ні ненависті» (No Hate), Комітет Сторін Стамбульської конвенції та керівні комітети Ради Європи щодо сприяння міждержавним діалоговим платформам стосовно актуальних і нових питань для держав-учасниць, держав-підписантів Стамбульської конвенції та інших;
  - просування Стамбульської конвенції, Конвенції про заходи щодо протидії торгівлі людьми та Лансаротської конвенції за межами європейського континенту, надання досвіду та обміну передовою практикою в контексті співпраці з державами, що не є державами-членами Ради Європи, та іншими регіональними та міжнародними організаціями. Зокрема, підтримувати координацію та співпрацю через Платформу незалежних експертних механізмів з усунення дискримінації та насильства щодо жінок (Платформа EDVAW)³⁶, яка об'єднує сім експертних механізмів ООН та регіональних незалежних експертних механізмів з питань дискримінації та насильства щодо жінок, зокрема GREVIO; заохочувати держави, які не є членами Ради Європи, приєднатися до Стамбульської конвенції та ратифікувати її. Стамбульська конвенція донині залишається єдиним важливим документом, відкритим для загальної ратифікації, який спеціально спрямований на боротьбу з насильством щодо жінок.

³⁶ Щоб отримати додаткову інформацію про Платформу незалежних експертних механізмів з усунення дискримінації та насильства щодо жінок (Платформа EDVAW) див.: www.coe.int/en/web/istanbul-convention/edvaw-platform.

Стратегічна ціль 3 — Забезпечення рівного доступу до правосуддя для жінок і дівчат

59. Доступ до правосуддя — право людини та невіддільний елемент сприяння верховенству права і добре функціонуючій демократії. Повага та захист прав людини можуть бути гарантовані лише через наявність ефективних засобів правового захисту (включаючи право на справедливий суд), адекватне відшкодування та/або компенсацію. Жінки стикаються з додатковими перешкодами в доступі до правосуддя через ґендерну нерівність і ґендерні упередження, зокрема для жінок з інтерсекційними ідентичностями. Постійні нерівності між жінками та чоловіками, що виникають, зокрема економічна та соціальна нерівність, ґендерні упередження та ґендерні стереотипи призводять до нерівного доступу жінок та чоловіків до правосуддя. Докази також вказують на існування скляної стелі (перешкод для просування в кар'єрі) в судовій системі³⁷.

60. Пандемія Covid-19 мала і продовжує мати серйозний вплив на ґендерну рівність, оскільки вона поставила під сумнів десятиліття прогресу в галузі ґендерної рівності. Значний відкат стався на багатьох рівнях: зростання домашнього насильства, безробіття, відродження дуже традиційних ролей, а також у сфері рівного доступу до правосуддя. Жінки стикаються з різноманітними правовими, інституційними, соціально-економічними та культурними перешкодами у своєму доступі до правосуддя. Хоча досвід різних держав-членів був різним, ці проблеми, безсумнівно, загострилися під час пандемії.

61. Рівний доступ до правосуддя передбачає права на ефективний засіб правового захисту, на справедливий судовий розгляд, на рівний доступ до суду та правової допомоги, включаючи безкоштовну правову допомогу, де це можливо, та юридичне представництво. Існує безліч перешкод, які заважають жінкам мати рівний доступ до правосуддя: табу, упередження, ґендерні стереотипи, звичаї, бідність, брак інформації, прогалини в законодавстві чи його застосуванні, насильство щодо жінок, дискримінація за ознакою статі та сексистська поведінка у системі правосуддя, а іноді навіть у самих законах. Вони особливо впливають на певні групи жінок і дівчат, зокрема постраждалих від ґендерно зумовленого насильства; жінок ЛБТІ; мігранток, біженок і шукачок притулку; ромок і кочівниць; жінок, які належать до національних, етнічних або релігійних меншин; жінок з інвалідністю; жінок похилого віку; жінок без документів; і жінок-правозахисниць.

62. Культурні бар'єри, страх і відсутність довіри до системи також впливають на доступ жінок і дівчат до правосуддя, як і дискримінаційне ставлення та стереотипні ролі жінок як надавачок послуг по догляду і чоловіків як годувальників, які зберігаються в цивільному та сімейному праві в багатьох юрисдикціях. Ці перешкоди можуть існувати під час розслідувань і судових процесів, особливо у випадках насильства щодо жінок і дівчат, і призводити до високого рівня відтоку кадрів і навіть неповідомлень про випадки насильства. Їхній вплив є ще більш значним для жінок, які зазнають множинних та міжсекторальних форм дискримінації.

63. Взяті разом, усі ці бар'єри є частинами «головоломки справедливості», яка виключає жінок. Необхідно терміново усунути цей ґендерний дисбаланс, оскільки рівний доступ до правосуддя — фундамент для забезпечення дійсної рівності між жінками та чоловіками.

64. Ця третя стратегічна ціль розділена на три основні операційні цілі:

- держави-члени можуть покладатися на керівництва та інструменти Ради Європи, а також на прецедентне право Європейського суду з прав людини, щоб забезпечити рівний доступ жінок до правосуддя, враховуючи потреби та вимоги всіх жінок і дівчат;
- держави-члени збільшують свій потенціал для усунення бар'єрів і перешкод для доступу жінок і дівчат до правосуддя;
- посилено збір дезагрегованих за статтю даних та дослідження у сфері доступу до правосуддя для жінок і дівчат.

³⁷ Звіт «Європейські судові системи» — Звіт СЕПЕЖ про оцінку — Цикл оцінювання 2022.

65. З метою досягнення цих оперативних цілей Рада Європи розроблятиме та здійснюватиме різні типи дій у тісній координації з відповідними структурами Ради Європи, включаючи Європейську комісію з питань ефективності правосуддя (CEPEJ). Діяльність Ради Європи в цій сфері буде спрямована на:

- підтримку держав-членів у впровадженні документів Ради Європи та інших відповідних документів, спрямованих на досягнення ЦСР № 16, враховуючи Загальну рекомендацію № 33 щодо доступу жінок до правосуддя (2015) Комітету з ліквідації дискримінації щодо жінок;
- просування та підтримку впровадження рекомендацій відповідних досліджень, зокрема дослідження Ради Європи щодо впливу Covid-19 на доступ жінок до правосуддя (2022);
- виявлення, узагальнення та поширення передового досвіду в державах-членах і за їхніми межами для зменшення перешкод і полегшення рівного доступу жінок до правосуддя, надання правової допомоги та доступу до засобів правового захисту, особливо для жінок-правозахисниць;
- заохочення стандартизованого збору даних за статтю та віком;
- заохочення досліджень щодо доступу жінок до правосуддя, зокрема як постраждалих від насильства, та їхньої участі в судовій системі, беручи до уваги стать, вік і, де це доречно, етнічне походження, сексуальну орієнтацію, ґендерну ідентичність та вираження, інвалідність та інші відповідні інтерсекційні характеристики;
- продовження усунення шкідливого впливу ґендерних стереотипів на ухвалення судових рішень через дослідження, моніторинг, навчання, освіту, розбудову потенціалу та просування належної практики на національному та регіональному рівнях, відповідно до інструментів Ради Європи та міжнародного права, а також у співпраці з іншими регіональними та міжнародними організаціями;
- розробку та розповсюдження навчальних інструментів і матеріалів щодо ґендерної рівності, насильства щодо жінок та доступу до правосуддя, включно з курсами «Освіта у сфері захисту прав людини для юристів» (HELP) на такі теми, адаптовані до конкретних потреб усіх учасників судового ланцюга, а також у підтримці стратегічних судових процесів у цій сфері; включення таких навчальних планів у програми безперервної підготовки для всіх спеціалістів у системі правосуддя;
- моніторинг і виконання судових рішень для підвищення обізнаності та забезпечення кращого розуміння серед юристів питань, пов'язаних із доступом жінок до правосуддя, включаючи стереотипи в судовій системі та захист від ґендерно зумовленого насильства та дискримінації;
- розробку та поширення інформації про основні документи Ради Європи для сприяння доступу жінок до правосуддя, беручи до уваги потреби жінок і дівчат, які перебувають в особливо вразливих ситуаціях, наприклад, постраждалих від насильства на основі ґендеру; жінок ЛБТІ; жінок з інвалідністю; мігранток, біженок і шукачок притулку; об'єктів сексистської мови ненависті; ромок і кочівниць; жінок, які належать до національних, етнічних та релігійних меншин; жінок без документів, а також жінок-правозахисниць.

Стратегічна ціль 4 — Досягнення збалансованої участі жінок і чоловіків у політичному, громадському, соціальному та економічному житті

«Разом ми зобов'язуємося дотримуватись наведених нижче Рейк'явіцьких принципів та:

[...]

10. забезпечити повну, РІВНУ ТА ЗНАЧУЩУ УЧАСТЬ У ПОЛІТИЧНОМУ ТА ГРОМАДСЬКОМУ ЖИТТІ для всіх, зокрема, для жінок і дівчат, без насильства, страху, переслідувань, ненависті та злочинів на ґрунті ненависті, а також дискримінації за будь-якою ознакою».

Рейк'явіцькі принципи демократії (Додаток III Рейк'явіцької декларації)

66. Рівна участь усіх жінок і чоловіків, дівчат і хлопців у всій їхній різноманітності в політичному та громадському житті — важлива для добре функціонуючої демократії. Попри прийняття нових законів і стратегій, а також попри приклади належної практики та заходів підтримки в деяких державах-членах, недостатня представленість жінок у громадському, політичному, соціальному та економічному житті залишається критичною проблемою, яка підриває повноцінне функціонування демократичних інститутів і процесів. Політична діяльність і прийняття рішень на державному рівні залишаються сферами домінування чоловіків. Чоловіки встановлюють політичні пріоритети, а політична культура продовжує будуватися навколо патріархальних моделей, які створюють і зміцнюють структурну нерівність між жінками та чоловіками.

67. Гендерна нерівність, розриви та дисбаланс також зберігаються в окремих соціально-економічних сферах. Хоча жодна єдина стратегія не може повністю розв'язати всі складні проблеми, пов'язані з соціально-економічною нерівністю, позитивним кроком є розв'язання конкретних проблем, таких як надання високоякісних, доступних фізично та фінансово послуг, включаючи медичні послуги для всіх, з кращою оплатою та умовами праці для осіб, які здійснюють догляд, розв'язання проблеми неоплачуваної праці по догляду та домашньої праці та її непропорційного впливу на жінок, а також заходи щодо балансу між роботою та особистим життям як для жінок, так і для чоловіків, що є частиною ширших зусиль щодо зменшення соціально-економічної нерівності та розриву в догляді. Вживаючи конкретних заходів у цих сферах, можна досягти значного прогресу в усуненні деяких основних причин соціально-економічної нерівності, таких як нерівний доступ до освіти, зайнятості, житла та охорони здоров'я. Наприклад, інвестиції в догляд, сприяння збалансованості між роботою та особистим життям і розв'язання проблеми неоплачуваної праці по догляду та домашньої роботи можуть допомогти зменшити гендерну нерівність у робочій силі та сприяти розширенню економічних можливостей жінок. Будь-які такі ініціативи мають здійснюватися в синергії та доповнювати відповідні ініціативи інших міжнародних діячів.

68. Низка перешкод ускладнює для жінок і дівчат участь у прийнятті політичних і громадських рішень і постійну участь у цьому процесі. Ці перешкоди включають сексизм, гендерні стереотипи та негативні соціальні норми, нерівний розподіл неоплачуваної праці по догляду та домашньої роботи, гендерно зумовлене насильство щодо жінок і дівчат, а також виборчі системи та функціонування політичних партій. У більшості держав-членів повна та рівноправна участь жінок у політичному і громадському житті, у законодавчих, виконавчих, включаючи дипломатичні, судові та адміністративні, органах на місцевому, регіональному та національному рівнях все ще нижча за мінімальний стандарт у 40%³⁸, узгоджений Радою Європи, і за зобов'язання урядів «Планета 50-50 до 2030 року»³⁹.

69. Жінки та дівчата повинні мати таку саму владу та вплив на формування політичних планів і пріоритетів, як чоловіки та хлопці. Щоб досягти повної участі жінок і дівчат у громадському, політичному, соціальному та економічному житті, необхідні фундаментальні зміни, політика, заходи та цілеспрямовані дії для усунення як соціальних, так і структурних перешкод.

70. Гендерна рівність приносить значні переваги окремим особам і суспільству: прискорює економічне зростання, сприяє добробуту та допомагає пом'якшити зміну клімату. Гендерні стереотипи зміцнюють економічну та соціальну маргіналізацію жінок. Жінки непропорційно страждають від неоплачуваної праці по догляду та домашніх обов'язків, неповного робочого дня та низькооплачуваної чи неофіційної роботи. Те, як збираються податки, а також вимірюється зростання та продуктивність (тобто на основі валового внутрішнього продукту) не відображає неоціненний внесок неоплачуваної праці по догляду та домашньої роботи жінок. Крім того, вищий, у середньому, рівень освіти жінок у Європі не означає автоматично рівну — не кажучи вже про вищу — оплату праці та пенсії, якісну роботу чи доступ до керівних посад. Деякі групи жінок (зокрема, жінки з низьким рівнем кваліфікації, матері-одиначки, мігрантки, ромки та кочівниці, а також жінки, що належать до національних, етнічних і релігійних меншин, жінки з інвалідністю, жінки-представниці ЛБТІ) постають перед особливими труднощами, включаючи більші труднощі в приєднанні до ринку праці, вищий рівень нестабільності та пов'язані з цим ризики бідності та соціальної ізоляції. Розширення економічних можливостей і незалежності жінок вимагає заходів, які підтримують рівні можливості, рівну оплату за працю рівної цінності, скасування дискримінаційного законодавства та економічних факторів, які перешкоджають жінкам працювати.

³⁸ Рекомендація Rec(2003)3 Комітету Міністрів щодо збалансованої участі жінок і чоловіків у прийнятті політичних та громадських рішень.

³⁹ «Організація Об'єднаних Націй з нагоди Міжнародного жіночого дня 2015 року запустила проєкт «Планета 50-50 до 2030 року: крок вперед для гендерної рівності». Він демонструє національні дії, які обіцяють досягти гендерної рівності до 2030 року, див.: www.unwomen.org/en/get-involved/step-it-up.

71. Основна увага до питань ґендерної рівності традиційно приділяється жінкам і дівчатам, але є також важливі наслідки, які мають бути розглянуті чоловіками та хлопцями та стосовно них. Відповідно до Керівних принципів Комітету міністрів щодо місця чоловіків і хлопців у політиці ґендерної рівності та в політиці боротьби з насильством щодо жінок, ця стратегія включає дії щодо того, як вплинути на позитивні зміни в ролях і ситуаціях чоловіків і хлопців, жінок і дівчат у всіх сферах життя, включаючи, серед іншого, сім'ю та неоплачуваної праці по догляду, соціальне життя, фізичне та психічне здоров'я, освіту і працевлаштування, у зв'язку із запобіганням ґендерно зумовленому насильству, а також у зв'язку із ризиком маргіналізації.

72. Доступ жінок до медичної допомоги в Європі залишається нерівним. Дослідження в галузі охорони здоров'я та індустрія традиційно покладаються переважно на дослідників-чоловіків для оцінки ризиків та ефективності ліків, отже таким чином одержується менше даних і дані нижчої якості про здоров'я жінок. Ця прогалина в ґендерно дезагрегованих даних у секторі охорони здоров'я призводить до менш надійних систем прогнозування, коли справа доходить до діагностики пацієнтів жіночої статі (те саме стосується ґендерно різноманітних та інтерсексуальних пацієнтів). Нерівність у сфері охорони здоров'я для жінок залишається значною, зокрема для жінок з певних груп, таких як мігрантки, біженки та шукачки притулку; ромки та кочівниці; жінки, які належать до національних, етнічних та релігійних меншин; жінки з інвалідністю; і жінки похилого віку. Чоловіки також стикаються зі значними проблемами як щодо фізичного, так і психічного здоров'я. Чоловіки мають нижчу очікувану тривалість життя, як правило, неохоче звертаються за медичною допомогою, вони широко представлені у випадках зловживання наркотиками й алкоголем, а також самогубства. Стратегія розглядатиме питання, пов'язані зі здоров'ям, беручи до уваги роботу різних організацій Ради Європи в цих сферах, таких як Міжнародна група співробітництва з наркотиків і залежностей (Група Помпідю), Керівний комітет з прав людини у сферах біомедицини та охорони здоров'я (CDBIO) та Європейський директорат з якості ліків та охорони здоров'я.

73. Сексуальне та репродуктивне здоров'я та права жінок — це права людини. У Європі надто багато жінок і дівчат все ще позбавлені своїх основних прав на доступ до відповідної віку всебічної сексуальної освіти, сучасної контрацепції, безпечного та легального абортів, якісного гінекологічного та материнського лікування або навіть права вибирати, з ким брати шлюб і чи робити це взагалі. Зростання рухів проти прав людини більше, ніж будь-коли, ставить під загрозу доступ жінок до цих основних прав людини. Забезпечення того, щоб жінки в усьому їхньому розмаїтті могли здійснювати своє право на доступ до охорони сексуального та репродуктивного здоров'я та прав без примусу, сприяє не тільки правам людини, розширенню прав і можливостей і добробуту жінок, але й добробуту і здоровому розвитку суспільства в цілому. Порушення прав жінок на сексуальне та репродуктивне здоров'я⁴⁰ часто спричинені глибоко вкоріненими переконаннями та суспільними цінностями, що стосуються жіночої сексуальності. Вкрай важливо переглянути закони, які криміналізують, обмежують або відмовляють у доступі до сексуального та репродуктивного здоров'я та прав⁴¹, а також подолати практичні перешкоди для доступу жінок до послуг у сфері сексуального та репродуктивного здоров'я. Нарешті, залучення чоловіків і хлопців і розв'язання їхньої ролі в розвитку поважних соціальних і сексуальних стосунків, включаючи статеву згоду і спільну відповідальність у використанні контрацепції, — важливі кроки в просуванні сексуального і репродуктивного здоров'я і прав, а також ґендерної рівності.

74. Ця четверта стратегічна ціль буде поділена на три операційні цілі:

- держави-члени забезпечують рівну участь жінок і дівчат, чоловіків і хлопців у прийнятті політичних і громадських рішень;
- держави-члени забезпечують рівний доступ жінок до ринку праці та подолають високі рівні нестабільності жінок і пов'язані з цим ризики бідності та соціальної ізоляції;
- держави-члени забезпечують, щоб усі жінки та дівчата, чоловіки та хлопці мали ефективний доступ до сексуального і репродуктивного здоров'я та прав (відображених у законах, політиці та на практиці), а також до доступних, справедливих і якісних послуг охорони здоров'я загалом, зокрема в області психічного здоров'я.

⁴⁰ КЛДЖ (стаття 16) гарантує жінкам рівні права на «вільне і відповідальне прийняття рішень щодо кількості дітей і проміжків між народженням дітей, а також на доступ до інформації, освіти та засобів, які дозволяють їм здійснювати ці права».

⁴¹ Загальний коментар № 22 Комітету ООН з економічних, соціальних і культурних прав щодо права на сексуальне та репродуктивне здоров'я рекомендує державам «скасувати або вилучити закони, політики та практики, які криміналізують, перешкоджають або підривають доступ окремих осіб або певної групи до закладів, послуг, товарів та інформації з питань сексуального та репродуктивного здоров'я».

75. З огляду на досягнення таких операційних цілей, діяльність Ради Європи в цій сфері буде спрямована на:

- підтримку повної реалізації Рекомендації Rec(2003)3 Комітету міністрів щодо збалансованої участі жінок і чоловіків у прийнятті рішень у політичній і громадській сферах і Рекомендації CM/Rec(2023)4 Комітету міністрів держав-членів щодо участі ромської молоді;
- підтримку держав-членів через цільову допомогу в досягненні рівної та інклюзивної участі жінок і чоловіків у прийнятті політичних і громадських рішень, зокрема шляхом впровадження ефективних стратегій та політики ґендерної інтеграції;
- у відповідних випадках підтримку держав-членів у впровадженні заходів паритету та ґендерних квот, а також у створенні політики, яка сприятиме балансу між роботою й особистим життям у громадських службах і в приватному секторі;
- заохочення та підтримку дій, спрямованих на сприяння участі жінок у виборах на європейському, національному, регіональному та місцевому рівнях, а також на дії щодо розширення можливостей жінок-кандидатів, обраних офіційних осіб та виборців, включаючи жінок із маргіналізованих груп і молодих жінок, у співпраці з відповідними органами Ради Європи; на заохочення та підтримку дій, спрямованих на боротьбу з сексизмом, домаганнями, насильством щодо жінок і сексуальним насильством щодо жінок у політиці, у політичних партіях та установах;
- визначення та підтримку заходів і належної практики, які сприяють ґендерній рівності стосовно: виборчих систем, навчання осіб, які приймають рішення як у державних установах, так і в політичних партіях, ґендерно чутливе функціонування органів прийняття рішень, встановлення паритетних порогів, ухвалення ефективних законів про квоти та добровільних партійних квот, де це доцільно, а також регулювання діяльності політичних партій, зокрема щодо державного фінансування, у співпраці з відповідними органами Ради Європи та з метою досягнення ґендерного балансу в прийнятті рішень, боротьби з ґендерними стереотипами та перетворення процесів прийняття рішень на ґендерно трансформаційний;⁴²
- визнання цінності праці по догляду та підтримку зусиль у боротьбі з ґендерними упередженнями та стереотипами, сприяння оцінці та визнанню як оплачуваної, так і неоплачуваної праці по догляду, а також видимі переваги для суспільства від інвестування в якісні медичні послуги;
- сприяння рівному розподілу неоплачуваної праці по догляду та домашньої праці між жінками та чоловіками, зокрема через оплачувану відпустку по вагітності та пологах і батьківству, оплачувану відпустку по догляду за дитиною, яка не передається, для жінок і чоловіків, а також доступ до якісного та доступного догляду за дітьми та інших соціальних послуг;
- підтримку дій, спрямованих на ефективне заохочення більшої кількості чоловіків взяти на себе неоплачувану працю по догляду і домашні обов'язки, а також використовувати гнучкі умови праці та інші заходи, сприятливі для сім'ї; розробку інструментів для сприяння кращому розумінню неоплачуваної роботи по догляду та її цінності та подолання перешкод, які стають на заваді рівному розподілу обов'язків між жінками та чоловіками;
- вжиття заходів для заохочення роботодавців у державному та приватному секторах, а також соціальних партнерів просувати конкретні добровільні заходи, які сприяють рівному розподілу неоплачуваної праці по догляду та домашньої праці, а також балансу між роботою та особистим життям для жінок і чоловіків. Метою має бути сприяння економічній незалежності жінок та усунення перешкод для їхньої участі на ринку праці, зокрема в секторах, що розвиваються, таких як зелена та цифрова економіка;
- заохочення реалізації планів ґендерної рівності в приватному та державному секторах, які можуть включати оцінку ситуації та конкретні й вимірні дії разом із моніторингом і механізми оцінювання;

⁴² ґендерно трансформаційні підходи спрямовані на боротьбу з ґендерною нерівністю шляхом трансформації шкідливих ґендерних норм, ролей і стосунків, одночасно працюючи над рівномірним перерозподілом влади, ресурсів і послуг (UNFPA, 2023).

- перегляд і, якщо необхідно, оновлення Рекомендації CM/Rec(2008)1 Комітету міністрів державам-членам щодо включення ґендерних відмінностей у політику охорони здоров'я;
- проведення дослідження (як основи для можливого нового правового документа) щодо ефективного права жінок розв'язувати питання, пов'язані з їхнім сексуальним і репродуктивним здоров'ям, і права, вільні від примусу, дискримінації та насильства, зокрема жінок, які стикаються з множинними та інтерсекційними формами дискримінації;
- досягнення збалансованої участі жінок і чоловіків у всіх органах, установах і процесах прийняття рішень Ради Європи;
- сприяння ефективній імплементації Пекінської декларації та Платформи дій, Програми дій Міжнародної конференції з народонаселення та розвитку і результатів їхніх оглядових конференцій та відданості охорони сексуального та репродуктивного здоров'я та прав.

Стратегічна ціль 5 — Забезпечення розширення прав і можливостей жінок та ґендерної рівності у зв'язку з глобальними та геополітичними викликами

76. Загарбницька війна Російської Федерації проти України, пандемія Covid-19 та подальша економічна рецесія, міграційні потоки, зміна клімату, стихійні лиха та інші глобальні й геополітичні виклики непропорційно вплинули на жінок і дівчат у багатьох частинах світу, зокрема в Європі. Ці кризи як загострили наявну ґендерну нерівність, так і створили нову, через яку жінки піддаються підвищеному ризику насильства, дискримінації та соціальної ізоляції. Пандемія Covid-19 та її довгострокові наслідки будуть відчуватися протягом багатьох років. Продовольча та енергетична криза, викликана загарбницькою війною Російської Федерації проти України, продовжуватиме впливати на тих, хто опинився у найбільш невідгданому становищі, й загрожуватиме глобальній безпеці та сталому розвитку. Адаптація до зміни клімату та пом'якшення її впливу, зокрема, щодо катастроф, викликаних кліматом, все ще вимагає розгляду з погляду ґендеру та міжсекторальності.

77. Антиґендерні рухи підривають або кидають виклик наявним стандартам і політикам ґендерної рівності та загрожують реалізації основних прав усіх жінок і чоловіків, дівчат і хлопців. Ці рухи активні на всіх рівнях. Захист досягнутих напрацювань у сфері ґендерної рівності та відданість розробці нових стандартів і політик у цій сфері має бути невіддільною частиною багатосторонніх відносин.

78. Все більше даних і досліджень підкреслюють взаємозв'язок між статтю, ґендером, рівністю та зміною клімату. Таким чином стратегія передбачає обмін практиками щодо різноманітних наслідків зміни клімату та зв'язків між розширенням прав і можливостей жінок і ефективними глобальними кліматичними діями.

79. Мігрантки, біженки та шукачки притулку часто опиняються в нестабільних ситуаціях і відчувають загрози своїй особистій, фізичній і сексуальній безпеці, особливо коли вони подорожують самі, вагітні, з дітьми або піддаються міжсекторальній дискримінації. У відповідь на ці виклики Комітет міністрів Ради Європи прийняв Рекомендацію CM/Rec(2022)17 щодо захисту прав жінок і дівчат-мігранток, біженок і шукачок притулку у 2022 році. У рекомендації наголошується, що багато жінок і дівчат, які є мігрантками, біженками та шукачками притулку, зазнають різних форм сексуального і ґендерно зумовленого насильства в країні походження, під час подорожі чи після прибуття. Слід належним чином враховувати їхні потреби та обставини. Дійсно, ґендерно чутливі заходи повинні бути прийняті для запобігання дискримінації, насильству, переслідуванням, торгівлі людьми та іншим формам експлуатації та жорстокого поводження, зокрема під час кризи та стихійних лих. Крім того, необхідно вжити заходів для забезпечення того, щоб мігрантки, біженки та шукачки притулку ефективно користувалися своїми правами щодо особистої свободи, працевлаштування, житла, охорони здоров'я, освіти, соціального захисту і соціального забезпечення, де це можливо, а також доступу до інформації про права та доступні послуги. Стратегія ґендерної рівності на 2024–2029 роки спрямована на підтримку повної імплементації Рекомендації CM/Rec(2022)17 та інших відповідних міжнародних документів.

80. Ця п'ята стратегічна ціль розділена на чотири основні операційні цілі:

- держави-члени вживають заходів на основі уроків, отриманих із пандемії Covid-19 у сфері ґендерної рівності;
- держави-члени застосовують ґендерно чутливий підхід до запобігання та пом'якшення криз, незалежно від того, пов'язані вони з конфліктом, міграцією, охороною здоров'я, зміною клімату чи економічним спадом, зокрема там, де ці кризи перетинаються;
- Держави-члени впроваджують Рекомендацію СМ/Rec(2022)17 щодо захисту прав жінок і дівчат-мігранток, біженок та шукачок притулку
- Держави-члени об'єднують зусилля для протидії антиґендерним нарративам у співпраці з міжнародними організаціями та громадянським суспільством.

81. Діяльність Ради Європи в цій сфері буде спрямована на:

- поширення та сприяння реалізації Рекомендації СМ/Rec(2022)17; залучення цільової допомоги (через проєкти співпраці) відповідно до цієї рекомендації;
- поширення та сприяння реалізації Рекомендації СМ/Rec(2022)20 щодо прав людини та захисту довкілля, яка приділяє особливу увагу положенню жінок і дівчат
- підтримку систематичної інтеграції перспективи ґендерної рівності, включаючи розгляд підвищеної міжсекторальної вразливості в політиках і заходах щодо громадського здоров'я, розв'язання конфліктів, зміни клімату та економічного спаду, наприклад, через підвищення обізнаності та навчальні заходи для відповідних зацікавлених сторін;
- підтримку держав-членів у визнанні ґендерної рівності та прав жінок як основного елемента багатосторонніх відносин і врегулювання криз, зокрема в політиці, стратегіях і програмах, спрямованих на досягнення міцного миру та інклюзивного розвитку; з посиланням на Рекомендацію Комітету міністрів СМ/Rec(2010)10 щодо ролі жінок і чоловіків у недопущенні й вирішенні конфліктів та зміцненні миру; боротьбу із сексуальним і ґендерно зумовленим насильством у конфліктних і постконфліктних ситуаціях, а також на підтримку жінок і дівчат з різноманітних і змінних середовищ як позитивних агентів для запобігання конфліктам, розв'язання конфліктів, надання допомоги та відновлення, а також побудови сталого миру;
- проведення заходів, спрямованих на усунення несприятливих наслідків зміни клімату для ґендерної рівності, включаючи підвищену (міжсекторальну) вразливість до всіх форм сексуального та ґендерно зумовленого насильства, а також соціально-економічну нерівність;
- започаткування інформаційно-просвітницької кампанії протидії антиґендерній риторичі та створення нового нарративу;
- підтримку, зокрема шляхом фінансування, громадянського суспільства та інших відповідних зацікавлених сторін у проведенні досліджень антиґендерних нарративів і рухів.

Стратегічна ціль 6 — Реалізація стратегії досягнення ґендерної рівності і включення міжсекторального підходу в усі політики та заходи

82. Інструменти та практика Ради Європи щодо інтеграції ґендерної проблематики заклали основу для важливої роботи в цій сфері, включно з довідковим визначенням цього терміну. Комітет міністрів прийняв низку рекомендацій щодо реалізації стратегії досягнення ґендерної рівності у різних сферах, включаючи освіту, медіа, спорт та аудіовізуальний сектор⁴³. Різні сектори Ради Європи також реалізували заходи, пов'язані з ґендерною рівністю, допомагаючи реалізації стратегії досягнення ґендерної рівності регулярною частиною розробки політики у межах Організації. Інтеграція міжсекторального підходу в міжурядову діяльність також має вирішальне значення для забезпечення розв'язання поєднаних форм дискримінації та гноблення, яких зазнають деякі групи, зокрема певні групи жінок і дівчат. Застосовуючи ґендерний мейнстрімінг та міжсекторальний підхід до всіх політик і заходів, а також конкретну політику для покращення становища жінок і дівчат, Рада Європи забезпечить, щоб нові ініціативи та стандарти були ґендерно трансформуючими, беручи до уваги різні ситуації жінок і чоловіків, дівчат і хлопців, а також численні та міжсекторальні форми

⁴³ Рекомендація № R (98) 14 щодо ґендерного мейнстрімінгу ; Рекомендація СМ/Rec(2007)13 щодо запровадження ґендерного мейнстрімінгу в освіті; Рекомендація СМ/Rec(2008)1 щодо включення ґендерних відмінностей у політику охорони здоров'я; Рекомендація СМ/Rec(2013)1 про ґендерну рівність та медіа; Рекомендація СМ/Rec(2015)2 щодо запровадження ґендерного мейнстрімінгу в спорті; та Рекомендація СМ/Rec(2017)9 щодо ґендерної рівності в аудіовізуальному секторі.

дискримінації, що, отже, сприяє виробленню більш обґрунтованої політики, кращому розподілу ресурсів і кращому врядуванню, сприяючи сталому просуванню ґендерної рівності.

83. Зусилля з інтеграції комплексного ґендерного підходу, зосереджуючись на різних потребах груп та окремих осіб, допомогли пролити світло на міжсекторальні форми відчуження, дискримінації та насильства, з якими стикаються певні групи жінок і чоловіків через різні характеристики / статуси. Інтеграція міжсекторальної перспективи, враховуючи це розмаїття та складні форми гноблення, важлива, якщо Організація хоче прийняти та реалізувати інклюзивну політику та проекти. Таким чином, різноманітні потреби та виклики, з якими стикаються певні групи, повинні бути проаналізовані та включені до розробки політики та діяльності. Також повинні бути проаналізовані конкретні виклики, з якими можуть зіткнутися деякі групи в конкретних сферах розробки політики (соціально-економічні питання, освіта, догляд тощо), а стратегічні рішення повинні базуватися на такому аналізі.

84. Багато держав-членів активно просувають стратегію досягнення ґендерної рівності у своїй національній політиці та заходах через плани дій та інституційні структури для координації зусиль щодо комплексного ґендерного підходу, через ґендерну політику бюджетування та навчання відповідних учасників. На національному рівні слід регулярно проводити оцінку впровадження діяльності з реалізації стратегії досягнення ґендерної рівності, щоб оцінити проблеми, які залишаються в цій сфері. Там, де це можливо, зовнішні представництва Ради Європи можуть і повинні відігравати важливу роль у забезпеченні ґендерного аналізу та в інтеграції ґендерної рівності в розробку програм співпраці, проектів і заходів.

85. Друга стратегія на 2018–2023 рр. посилила співпрацю та синергію для створення інституційної культури, яка враховує перспективу ґендерної рівності у встановленні стандартів і розробці загальної політики, моніторингу роботи та співпраці в галузі розвитку, а також у комунікації. Понад 50 доповідачів з ґендерної рівності (GERs) були призначені в керівні комітети, механізми моніторингу та інші інституційні органи. Вони ведуть зусилля з інтеграції аспекту ґендерної рівності у свою роботу та діяльність. Спеціальні та цільові навчальні інструменти були створені для підтримки персоналу та експертів Ради Європи в їхніх зусиллях із впровадження комплексного ґендерного підходу.

86. Від органів Ради Європи вимагається інтегрувати низку основних аспектів, а саме ґендерну рівність, права людей з інвалідністю, права молоді, права дитини та проблеми ромів і кочівників. Різноманітні органи та служби спеціалізуються на просуванні прав конкретних груп населення: молоді, дітей, ромів і кочівників, національних меншин, ЛГБТІ осіб або людей, які борються з дискримінацією, расизмом і нетерпимістю.

87. Конкретні рекомендації Ради Європи стосуються особливих проблем, з якими стикаються деякі групи жінок, включаючи мігранток, жінок з інвалідністю, ромок і кочівниць. Деякі стандарти також наполягають на необхідності звернути увагу на взаємозв'язок між ґендером, статтю та іншими факторами, одним із помітних прикладів є Рекомендація Комітету міністрів CM/Rec(2019)1 щодо запобігання та боротьби із сексизмом.

88. Ця стратегічна ціль розділена на три основні операційні цілі:

- Держави-члени та Рада Європи в цілому прагнуть досягти комплексного ґендерного підходу в усіх сферах політики через політичні, програмні та бюджетні процеси, а також через функціонування різних органів та установ, включаючи ґендерне бюджетування. Ефективна реалізація стратегії досягнення ґендерної рівності потребує мобілізації та участі Комітету міністрів, Парламентської асамблеї, Конгресу місцевих і регіональних влад, Європейського суду з прав людини, Комісара з прав людини та Конференції міжнародних неурядових організацій (МНУО), а також керівних комітетів та інших міжурядових органів, механізмів моніторингу та часткових угод.

- Рада Європи намагатиметься досягти ґендерного мейнстримінгу шляхом розробки, реалізації та оцінки заходів співпраці на основі конкретних країн і тематичних планів дій та інших документів про співпрацю.
- Держави-члени та Рада Європи в цілому інтегрують ґендерну рівність і міжсекторальний підхід у всі свої дії та сфери політики, підтримуючи аналіз політики та впроваджуючи політику, засновану на конкретній ситуації різних груп жінок і чоловіків, дівчат і хлопців, та на їхніх конкретних потребах.

89. З огляду на досягнення таких операційних цілей, діяльність Ради Європи в цій сфері буде спрямована на:

- забезпечення цільової підготовки персоналу та експертів Ради Європи з питань ґендерної рівності та реалізації стратегії досягнення ґендерної рівності включно з міжсекторальною перспективою;
- створення матеріалів та інструментів про те, як інтегрувати питання ґендерної рівності в різні міжурядові сектори, сектори моніторингу та співпраці;
- заохочення різних секторів Ради Європи до розв'язання потреби в даних, дезаггегованих за статтю, під час встановлення стандартів, моніторингу та співпраці;
- встановлення регулярної взаємодії між керівними комітетами та іншими міжурядовими органами Ради Європи, які борються з усіма формами дискримінації, з метою кращої реалізації стратегії досягнення ґендерної рівності та міжсекторального підходу;
- моніторинг прогресу у впровадженні ґендерного мейнстримінгу у межах Організації, виявлення, підтримки та тиражування перспективних ініціатив;
- сприяння налагодженню зв'язків та обміну інформацією у межах Організації з державами-членами, відповідними національними партнерами та іншими регіональними чи міжнародними організаціями щодо реалізації стратегії досягнення ґендерної рівності, включаючи ґендерне бюджетування, прийняття трансформаційного, міжсекторального підходу, що заснований на правах людини, для усунення першопричин ґендерної нерівності;
- продовження включення ґендерної рівності в кадрову та іншу внутрішню політику Ради Європи, включаючи бюджети, інструменти та показники для вимірювання та оцінки прогресу;
- розробку керівництв і політичну підтримку або здійснення конкретних заходів для розв'язання конкретних проблем, з якими стикаються деякі групи жінок і чоловіків, дівчат і хлопців у всій їхній різноманітності, які стикаються з численними та пересічними формами упереджень і дискримінації в цільових областях, де це доречно;
- продовження активного сприяння сильним і ефективним інституційним механізмам ґендерної рівності та ґендерної інтеграції в державах-членах через просування наявних стандартів, а також шляхом збору інформації та поширення багатообіцяючої практики з держав-членів;
- належну увагу, щоб залучити всіх відповідних учасників, включаючи експертів з ґендерної рівності та громадянське суспільство, до сприяння та впровадження комплексного ґендерного підходу та міжсекторального підходу, де це доречно;
- збір, аналіз та публікацію детальних даних щодо ґендерного представництва в різних органах Ради Європи та в Секретаріаті.

IV. Інституційне регулювання, ресурси та методи роботи

90. Наскрізний характер програми ґендерної рівності передбачає, що всі інституції Ради Європи (Парламентська асамблея, Конгрес місцевих і регіональних влад, Європейський суд з прав людини та Комісар з прав людини), органи прийняття рішень, консультативні та моніторингові органи, а також кадрова політика мають підтримувати й активно сприяти досягненню мети та стратегічних завдань Стратегії ґендерної рівності на 2024–2029 роки. Їх запрошують виступати з ініціативами в межах їхніх повноважень і ресурсів. Щоб стимулювати та сприяти цьому процесу, зазначені нижче елементи завершують інституційне середовище Ради Європи для ґендерної рівності.

91. Комісія з питань ґендерної рівності — це керівний комітет Ради Європи, до складу якого входять представники 46 держав-членів. Місія комісії полягає в тому, щоб керувати Наскрізною програмою з ґендерної рівності, консультувати та залучати її різні компоненти, а також підтримувати зв'язок з відповідними міжурядовими органами, надаючи знання, досвід і майданчик для обміну передовим досвідом і проблемними питаннями.

92. Доповідачі з питань ґендерної рівності, призначені міжурядовими органами та іншими структурами Ради Європи (див. вище), працюють над визначенням шляхів інтеграції аспектів ґендерної рівності у функціонування, політику, програми та діяльність відповідних органів і структур. У співпраці з ГЕС вони визначають можливості для розробки нових заходів і заходів для просування ґендерної рівності.

93. Група ґендерної інтеграції (GMT) — це група співробітників Ради Європи, які працюють у різних секторах та органах Організації. Її завдання полягає в обміні інформацією та досвідом, забезпеченні видимості результатів, визначенні можливостей для спільних дій і внесенні пропозицій щодо сприяння реалізації Трансверсальної (наскрізної) програми з ґендерної рівності, включаючи нову стратегію. Відділ ґендерної рівності скликає засідання та головує на засіданнях цієї Команди.

94. Щоб оцінити прогрес у реалізації стратегії, ГЕС регулярно підбивають підсумки досягнутих результатів і раз на два роки готує звіти про її виконання, які подаються до Комітету міністрів. Остаточний огляд реалізації стратегії буде здійснено з метою оцінки її впливу.

95. Ресурси для реалізації стратегії мають бути достатніми, щоб досягти амбітних цілей і реального прогресу у сфері ґендерної рівності та прав жінок.

V. Партнерства

96. Рада Європи надає великого значення підтримці стратегічного партнерства з іншими регіональними та міжнародними організаціями та громадянським суспільством, які працюють над просуванням ґендерної рівності та прав жінок. Усі головні міжнародні партнери Ради Європи, ООН, ЄС, Організація з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ) та Організація американських держав (ОАД) прийняли стратегії або плани дій щодо ґендерної рівності. Європейський інститут ґендерної рівності⁴⁴ також виступає ключовим партнером у реалізації цієї стратегії. Це забезпечує міцну основу для партнерства й інституціоналізованого співробітництва, дозволяючи визначити можливості для спільних дій, взаємодоповнюваності та синергії.

97. Рада Європи має низку інституційних угод з іншими міжнародними організаціями, включаючи Європейський Союз⁴⁵, ОБСЄ⁴⁶, ООН Жінки⁴⁷, Управління Верховного комісара з прав людини (УВКПЛ)⁴⁸, ОАД⁴⁹ та Організацію економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР)⁵⁰. Крім того, Платформа EDVAW, яка об'єднує сім експертних механізмів ООН і регіональних незалежних експертних механізмів з питань дискримінації та насильства щодо жінок, — важливий майданчик для партнерства між незалежними механізмами, включаючи GREVIO. Усіх цих партнерів запрошують долучитися до реалізації цієї нової стратегії, якщо це доцільно, зокрема шляхом проведення

⁴⁴ <https://eige.europa.eu/>.

⁴⁵ Меморандум про взаєморозуміння між Радою Європи та Європейським Союзом (травень 2007 р.).

⁴⁶ Декларація про співробітництво між Радою Європи та Організацією з безпеки та співробітництва в Європі (травень 2005 р.).

⁴⁷ Обмін листами між Радою Європи та ООН Жінки щодо сприяння впровадженню міжнародних стандартів у сфері ґендерної рівності та запобіганню насильства щодо жінок (лютий 2012 р.).

⁴⁸ Спільна декларація про зміцнення співпраці між Секретаріатом Ради Європи та Управлінням Верховного комісара ООН з прав людини (вересень 2013 р.).

⁴⁹ Меморандум про взаєморозуміння між Генеральним секретаріатом Ради Європи та Генеральним секретаріатом Організації американських держав (вересень 2011 р.).

⁵⁰ Угода між Радою Європи та Організацією економічного співробітництва та розвитку, укладена шляхом обміну листами (вересень 1961 р. та січень 1962 р.).

регулярних консультацій з Радою Європи, участі у зустрічах і заходах та співпраці у спільних ініціативах. Рада Європи намагатиметься зміцнити співпрацю з організацією ООН Жінки та іншими установами та органами ООН (зокрема, Комітетом з ліквідації дискримінації щодо жінок, Комісією з питань статусу жінок (CSW), Глобальним договором ООН, Дитячим фондом ООН (ЮНІСЕФ), Комітетом ООН з прав дитини та Організацією ООН з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО)) та з іншими міжнародними організаціями (як-от Світовим банком і Міжнародною організацією Франкофонії). Метою цього співробітництва буде підтримка держав-членів і міжнародної спільноти в цілому в їхніх зусиллях щодо впровадження як Пекінської платформи дій, так і Порядку денного сталого розвитку ООН на період до 2030 року шляхом досягнення Цілей сталого розвитку.

98. Трансверсальна (наскрізна) програма ґендерної рівності також має на меті залучити й використати досвід і знання організацій громадянського суспільства, зокрема жінок-правозахисниць, жіночих і феміністичних організацій та інших організацій громадянського суспільства, що спеціалізуються на правах жінок і питаннях ґендерної рівності, у розробці, впровадженні та оцінці політики, програм і заходів.

99. Серед інших природних партнерів у реалізації Стратегії ґендерної рівності 2024–2029 рр. такі:

- парламенти;
- національні уряди;
- місцеві та регіональні органи влади та їхні асоціації;
- органи з питань ґендерної рівності;
- національні інституції з прав людини, інституції омбудсменів та органи з питань рівності;
- професійні мережі та відповідні спеціалізовані організації, зокрема у сферах юстиції, журналістики, освіти, охорони здоров'я та соціальних послуг;
- соціальні партнери;
- молодіжні організації та молодіжні працівники;
- академічні, навчальні та науково-дослідні установи;
- засоби масової інформації;
- приватний сектор.

Держави, що не є членами, можуть поділитися передовою практикою відповідно до цілей стратегії.

VI. Комунікація

100. Робота в цьому напрямку буде продовжена, щоб:

- підвищити видимість стандартів Ради Європи, досліджень, керівних принципів, проєктів, заходів та їхніх результатів у сфері ґендерної рівності;
- підвищувати обізнаність щодо питань ґендерної рівності та сприяти зміні ставлення, менталітету та поведінки;
- сприяти обміну інформацією між різними компонентами програми та з партнерами;
- збільшити кількість досліджень і даних у сфері ґендерної рівності та прав жінок;
- надати видимість передовим практикам і даним, зібраним на національному, регіональному та місцевому рівнях;
- гармонізувати термінологію, пов'язану з ґендером, у межах Ради Європи та її держав-членів.

Додаток — Список скорочень

ЄІГР	Європейський інститут із ґендерної рівності
ЄС	Європейський союз
КЛДЖ	Комітет ООН з ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок
Конвенція	Європейська конвенція з прав людини
КСЖ	Комісія з питань становища жінок
Лансаротська конвенція	Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства
МНУО	Міжнародна неурядова організація
НУО	Неурядова організація
ОАД	Організація американських держав
ОБСЕ	Організація з безпеки та співробітництва в Європі
ОЕСР	Організація економічного співробітництва і розвитку
ООН Жінки	Структура ООН з питань ґендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок
ООН	Організація Об'єднаних Націй
РБ	Рада Безпеки ООН
Стамбульська конвенція	Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами
УВКПЛ	Управління Верховного комісара ООН з прав людини
ЦСР	Цілі Організації Об'єднаних Націй щодо сталого розвитку
ШІ	Штучний інтелект
ЮНЕСКО	Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури
ЮНІСЕФ	Дитячий фонд ООН
CDADI	Керівний комітет з питань різноманітності, інклюзії та протидії дискримінації
CDBIO	Керівний комітет з прав людини в галузі біомедицини та охорони здоров'я
СЕРЕЖ (СКЕП)	Європейська комісія з питань ефективності правосуддя
EDVAW	Платформа незалежних експертних механізмів по боротьбі з дискримінацією і насильством щодо жінок
GEC	Комісія з питань ґендерної рівності
GERs	Доповідачі з ґендерної рівності
GMT	Група ґендерної інтеграції
GREVIO	Група експертів з питань протидії насильству стосовно жінок і домашньому насильству
HELP	Програма освіти в галузі прав людини для представників юридичних професій
ICPD	Міжнародна конференція з народонаселення та розвитку
ЛГБТІ	Лесбійки, геї, бісексуали, трансґендери / транссексуали та інтерсексуальні люди
STEM	Наука, технології, інженерія та математика